लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

जोरायल गाउँपालिका, डोटी

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

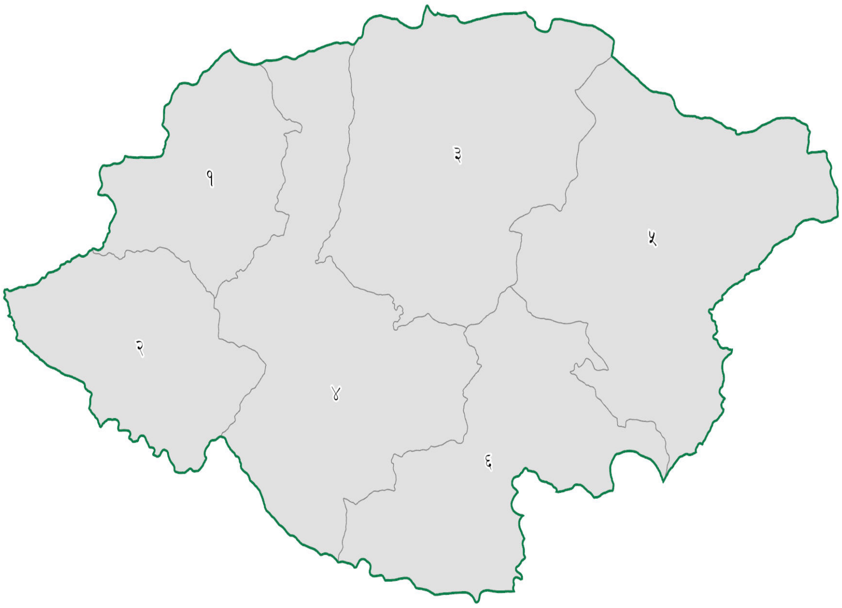

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

जोरायल गाउँपालिका, डोटी

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८२ वैशाख

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
सुदूरपश्चिम प्रदेश लेखापरीक्षण निर्देशनालय
काठमाडौं

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-७

च.न.:FAR/2080-81/LOC/243

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री अध्यक्षज्यू,
जोरायल गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
डोटी।

कैफियतसहितको राय

हामीले जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणी समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ एवं स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

पालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको राजश्व, नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान तथा पालिकाले लिएको ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम स्थानीय संचित कोषमा जम्मा हुने व्यवस्था छ। पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। पालिकाले पेश गरेको एकीकृत वित्तीय विवरण (म.ले.प. फा. नं. २७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त गरी खर्च भएकोसामाजिक

सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. ८ करोड ३६ लाख २० हजार र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु. २ लाख २० हजार समेत गरी रु.८ करोड ३८ लाख ४० हजार समावेश गरेको छैन।

१. पालिकाको रु. १ अर्ब १६ करोड ७९ लाख ३० हजारको लेखापरीक्षण गरिएकोमा रू. १ करोड १२ लाख ८९ हजार (०.९५ प्रतिशत) बेरुजू देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु. १४ लाख २२ हजारको प्रतिक्रिया प्राप्त भएकोमा सो उपर कारबाही भई बाँकी बेरुजु असुल गर्नुपर्ने रू. २५ लाख ८९ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. ८ लाख ११ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. ६१ लाख १६ हजार र पेश्की बाँकी रु. ३ लाख ५० हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु. १८ करोड १२ लाख ६३ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु. १७ करोड १० लाख ९८ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.पालिकाले वित्तीय विवरण नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा तयार गरेकोमा लेखा टिप्पणीहरु ८, १४, १७ सम्पत्ती तथा राजश्व लगायतका विवरणहरु खुलासा गरेको छैन।

लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने पालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौँ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं।

अन्य बेहोरा

लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका बेहोरा यस प्रतिवेदनमा औल्याइएको छ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापनको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ। त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरुपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी पालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनि यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले

उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय कारोवारको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(पशुपति कुमार काफ्ले)

नायब महालेखापरीक्षक

चालु वर्षको बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौंट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
९१	६४	१,१२,८९,३५७	०	१८	१४,२२,७१४	०	९१	४६	९८,६६,६४३	२५,८९,१०४	६१,१६,५३२	८,११,००७	०	०	६९,२७,५३९	३,५०,०००

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
डोटी	१८,१२,६३,००८	0	२,११,७९,१२८	१६,००,८३,८८०	११,४७,८१०	९८,६६,६४३	१७,१०,९८,३३३

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०७६/७७	२३	पदाधिकारी अन्य सुविधा	९६,०००
२	२०७६/७७	५४	विद्यालय शौचालय भवनको भुक्तानी	८८,५६५.५५
३	२०७६/७७	५५	बढी दरमा भुक्तानी भएको	१६,४४६
४	२०७६/७७	७१	दोहोरो भत्ता वितरण	७,५००
५	२०७६/७७	८५	पालिका भित्र भ्रमण	७,६१२
६	२०७६/७७	१०३	पेश्की बाँकी	६,९०,000
७	२०७६/७७	१०८	आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन	१,१०८

८	२०७६/७७	११८	आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन	१,१२५
९	२०७६/७७	११९	आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन	१४,९९१
१०	२०७६/७७	१२०	आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन	५,१२४
११	२०७८/७९	२०	राष्ट्रपती शैक्षिक सूधार कार्यक्रम	१,२४,००,०००
१२	२०७८/७९	२१.१	गडाखर्क सिंचाई कुलो	१,१०,८२५
१३	२०७8/७9	३१.1	वील भर्पाई	५९,२१२
१४	२०७८/७९	३३.२	खर्चको पुष्ट्याई	५७,६३०
१५	२०७८/७९	३९	मापदण्ड भन्दा बढि भुक्तानी	४८,९६०
१६	२०७७/७८	५२.२	सेनीटरी प्याड खरिद	८०,८४९
१७	२०७७/७८	५४	बढी निकासा	४८,०००
१८	२०७८/७९	५८.३	आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनवाट कायम ब्यहोरा	१,८१५
19	२०७८/७९	५९	नमूना विद्यालयको शैक्षिक तथा व्यवस्थापकिय योजना	१०,१०८
२0	२०७८/७९	६२	मोटरसाईकल मर्मत	२६,५५०
२1	२०७८/७९	६९	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका प्रोत्साहान	८०,४९६
२2	२०७७/७८	७१	उपभोक्तालाई बढी भुक्तानी	४४,०००
२3	२०७८/७९	७४	गडौरी आ वि	४,०००
२4	२०७८/७९	७५	गर्वेखोला खानेपानी मर्मत	१,३००
२5	२०७८/७९	७६	ढुङ्गेबजार लघुजलबिद्युत योजना	३,३१५
२6	२०७८/७९	७८	बढी भुक्तानी	३,३७,६४७
२7	२०७८/७९	७९	नमुना विद्यालय विकास कार्यक्रम	६,८०५
28	२०७७/७८	९५	पेश्की बाँकी	६०,४३,२१६
२९	२०७९/८०	५०	पढदै कमाउँदै	६,००,०००
३०	२०७९/८०	५१.१	दुर्गा देवी मन्दिर निर्माण	७,३६७
३१	२०७९/८०	९३	जनश्रमदान	१९,९४३
३२	२०७९/८०	९४	बढी दरमा भुक्तानी	२,५८,६१९
३३	२०८०/८१	२.३	बैंक हिसाब विवरण	२२,४१७

३४	२०८०/८१	१०	सामुदायिक वन क्षेत्रको वन पैदावर विक्री	६,८५,३५५
३५	२०८०/८१	१७	भरपाई पेश नभएको	४,९०,५००
३६	२०८०/८१	१३	बढी ग्रेड भुक्तानी	८०,८११
३७	२०८०/८१	१४.१०	शिक्षा तर्फ	९२,३६४
३८	२०८०/८१	२२	पारिश्रमिक कर	२१,५५७
३९	२०८०/८१	२५	असुल गर्नुपर्ने	११,०५०
४०	२०८०/८१	२६	बढी भुक्तानी	१८,६६०
जम्मा				२,२६,०१,८४२

(८०७७१५०३३०० - जोरायल गाउँपालिका, डोटी)

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय - स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ गरी विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यास संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो। स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वय प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ। यस पालिकामा ६ वडा रहेका छन् भने क्षेत्रफल ४१९.९ वर्ग किलोमिटर तथा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार २०,३६४ जनसंख्या रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य -लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि - यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१।०८।१९ देखि २०८१ ।०८।२३ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति - कार्यालयको आय – व्ययतर्फ गरी जम्मा रु. १ अर्ब १६ करोड ७९ लाख ३० हजार १०४ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) वित्तीय प्रतिवेदन - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। पालिकाले महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ। पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको आय र व्ययको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

सि.नं	आयतर्फ			सि.नं	व्ययतर्फ		
	विवरण	**रकम**	**रकम**		**विवरण**	**रकम**	**रकम**
१	**गत वर्षको जिम्मेवारी**		४८११४ १९८.१९	१	**चालु खर्च**	३६०९५ ६१३१. ५२	३६०९५ ६१३१.५
	संचित कोष	३११६५ ०७०.९ ४		२	**पूँजीगत खर्च**	९६०३७ ५३४	९६०३७ ५३४
	धरौटी	१३२७३ ९८६. १		३	**धरौटी फिर्ता**	३०२४२ १०	३०२४२ १०
	कार्यसञ्चालन कोष	३६७५१ ४१.२		४	**कोष फिर्ता**	१२६२४ ४९१.९ ८	१२६२४ ४९१.९८
२	**राजस्व (आन्तरिक आय)**		९६७३५ ९३२.५५	५	**अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त**		८३८४० ५८२
	क) आन्तरिक राजस्व	६४०९८ २९. ६५			क) सामाजिक सुरक्षा	८३६२०५८२	
	ख) राजस्व बाँडफाँड	९०३१५ ७७६. ८४			ख) स्थास्थ्य क्षेत्रसुधार कार्यक्रम	२२००००.	
	ग) अन्य आय	१०३२६		६	**अनुदान फिर्ता**	२१५२९०९७.५९	२१५२९ ०९७.५९
३	**वित्तिय हस्तान्तरण संघ**		३७७७४ ५५३९	७	**मौज्दात**		६००२० २०८.६३
	क)वित्तिय समानीकरणअनुदान	८४७२३ ०००			संचित कोष	४३२१५३११.३८	
	ख) सशर्त अनुदान	२७८७९ ७०००			धरौटी	१३६३२४६९.१	
	ग) समपूरक अनुदान	८८६२० ८८			कार्यसञ्चालन कोष	३१७२४२८.१५	
	घ) विशेष अनुदान	५३६३ ४५१					
४	**प्रदेश सरकारबाट**		१६०९१				

	प्राप्त अनुदान		५३२				
	क) वित्तिय समानीकरणअनुदान	७४६५००००					
	ख) सशर्त अनुदान	३६१३८३६					
	ग) समपुरक अनुदान						
	घ) विशेष अनुदान	५०१२६९६					
५	**अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त**		८३८४०५८२.००				
	क) सामाजिक सुरक्षा	८३६२०५८२					
	ख) स्थास्थ्य क्षेत्रसुधार कार्यक्रम	२२०००००					
६	**विभिन्न कोषतर्फको आय**	१२१२१७७८.९८	१२१२१७७८.९८				
७	**धरौटी आय**	३३८२६९३	३३८२६९३				
जम्मा		**६३८०३२२५५.७२**	**६३८०३२२५५.७२**		**जम्मा**	**६३८०३२२५५.७२**	**६३८०३२२५५.७२**

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय विवरण परिक्षण**

२.१ **वित्तीय विवरणको यथार्थता** - पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ। पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु.८,३६,२०,५८२ र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु.२,२०,००० समेत गरी रु.८,३८,४०,५८२ सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन। जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन। तसर्थ, सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

२.२ **फरक हिसाब** – यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार यस वर्षको प्राप्ति रु.८३८४०५८२.०० र यस वर्षको भुक्तानी

रु.८३८४०५८२.०० फरक परेको छ। सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	४८११४१९८.१९	५८९९१८०५७.५३	५७८०१२०४७.०९	६००२०२०८.६३
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	४८११४१९८.१९	५०६०७७४७५.५३	४९४१७१४६५.०९	६००२०२०८.६३
फरक	०	८३८४०५८२.	८३८४०५८२.	०.

२.३ **बैङ्क हिसाब विवरण-**स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबारआय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरणअनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ। पालिकाले बैङ्क हिसाबमिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात देहायअनुसार छ:

खाता	श्रेस्ताअनुसार	बैंकअनुसार	फरक
आन्तरिकराजस्व खाता	२२,४१७.००	०.००	२२४१७
बाँडफाँडबाटप्राप्त राजस्व खाता	०	०	०
आन्तरिकअनुदान खाता	०	०	०
स्थानीयतह सञ्चित कोष खाता	४३१९२८९४.३८	४३१९२८९४.३८	०
स्धानीयतह धरौटी खाता	१३६३२४६९.१	१३६३२४६९	०
चालूखर्च खाता-विजोर वर्ष	०.००	०	०
पूँजिगतखर्च खाता-विजोर वर्ष	०	०	०
स्थानीयतह विविध कोष खाता	३५५४८२.९५	३५५४८२.९५	०
विविधखर्च खाता	४५५३१२.२	४५५३१२.२	०
स्थानीयतह आकस्मिक कोष खाता	९२५८६१.	९२५८६१.	०
स्थानीयतह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	१४३५७७२.	१४३५७७२.	०
जम्मा	६००२०२०८.६३	५९९९७७९१.६३	२२४१७

स्रेस्ता अनुसार मौज्दात रु. ६००२०२०८.६३ र बैङ्क स्टेटमेन्ट अनुसार वर्षान्तको मौज्दात रु.५९९९७७९१.६३ बीचको फरक हिसाब रु.२२४१७।०० को पालिकाले म.ले.फा.नं. २१२ तयार गरी स्रेस्ता र बैङ्कबीच हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ।

✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-७** को निर्णयले रू **२२,४१७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

२.४ **अनुदान फिर्ता-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४५ अनुसार सङ्घीय सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमाप्राप्तभएको वित्तीय हस्तान्तरणको रकम मध्ये सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्र खर्च नभई बाँकी रहेको शसर्त, विशेष र समपूरक अनुदान स्थानीय तहले सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पेश गरेको खर्चको फाँटवारी तथा अनुदान प्राप्ति विवरण हेर्दा निम्नानुसार रू. २१५२९०९७।५९ संघ तथा प्रदेश अनुदानको रकम खर्च हुन नसकी सम्बन्धित तहको संचित कोषमा फिर्ता भएको छ।

अनुदान	प्राप्तरकम	खर्चरकम	फिर्ताहुनुपर्ने	फिर्ताभएको	फरक
संघ शर्सत(चालु)	२६३७९७०००.	२४३६२२७२१.४१	२०१७४२७८.५९	२०१७४२७८.५९	०.००
संघ शर्सत(पुँजिगत)	१५००००००.	१४७०५६६५.	२९४३३५.००	२९४३३५.	०.००
संघ (विषेश अनुदान चालु)	५३६३४५१.	५३६३४५१.	०.००	०.	०.००
संघ(समपुरक अनुदान पुँजीगत)	८८६२०८८.	७८६०१६३.	१००१९२५.००	१००१९२५.	०.००
प्रदेश शर्सत(चालु)	५१५५०१.	४९२३०१.	२३२००.००	२३२००.	०.००
प्रदेश शर्सत(पुँजिगत)	३०९८३३५.	३०९७८६०.	४७५.००	४७५.	०.००
प्रदेश विशेष(चालु)	५०१२६९६.	४९७७८१२.	३४८८४.००	३४८८४.	०.००
जम्मा	३०१६४९०७१.	२८०११९९७३.४१	२१५२९०९७.५९	२१५२९०९७.५९	०.

२.५ **फरक जिम्मेवारी**- पालिकाले आफ्नो कारोबारको जिम्मेवारी भिडान गरी हिसाब यकिन गर्नुपर्दछ। पालिकाको गत वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार रु.४,९१,२४,५२४.२५ मौज्दात रहेकोमा यो वर्ष रु.४,८१,१४,१९८.१९ जिम्मेवारी सारेको छ। जस अनुसार लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको भन्दा रु.१०,१०,३२६.०६ घटी जिम्मेवारी सारेको देखिन्छ। सुत्रबाट प्राप्त म.ले.प. फा. नं. २७० एकीकृत वित्तीय प्रतिवेदन अनुसार पालिकाको आव २०७९/८० मा रु.४,८१,१४,१९८.१९ मौज्दात रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को मलेप फारम नं. २७० एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार रु.४,८१,१४,१९८.१९ जिम्मेवारी सारेको देखिन्छ। पालिकाले सो सम्बन्धमा यकिन गर्नुपर्दछ।

३ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागू गरेको पाईएन। जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन। यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्:

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्यांक संकलन, अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा गरेको पाईएन,

· विभिन्न म ले प फा नं का अतिरिक्तआन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धित प्रयोजनका लागि निर्धारीत म. ले. प. फा नं. मध्येसवारी साधन र मेसिन प्रयोगको लगबुक ९०५, भ्रमणमा खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीको भ्रमण अभिलेख खाता ९०८, भ्रमण प्रतिवेदन ९०९ र म ले प फा नं २०२ भुक्तानी कारोबारको सिफारिस पत्र प्रयोगको पूर्णरुपमा प्रयोगमा ल्याएको पाइएन,

· पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन, साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्वयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन,

· विषयगत क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रममा बैठक भत्ता, भ्रमण भत्ता, तालिम, गोष्ठीतर्फ बढी केन्द्रीत भई वितरणमुखी रहँदा पूँजीगत निर्माणमुखी रहेको पाईएन,

· कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरी निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको पाइएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १३ वमोजिम आर्थिक वर्ष शुरु हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण सामाग्री मूल्य, ज्याला, भाडा तथा अन्य महशुलको स्थानीय न्युनतम दररेट तोक्नु पर्नेमा तोकेको पाईएन,

· अन्तर सरकारी वित्त व्यबस्थापन ऐन, २०७४ का दफा ३० को (३) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहले बजेट कार्यान्यनको वार्षिक समिक्षा गरी तत्स म्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्थाको पालना गरेको

पाईएन,

· कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको पाईएन,

· सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा गरेको पाईएन,

· सञ्चालित योजनाको सूचना पाटीमा आय-व्यय, अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्यसम्पादन लगायतका विषयमा स्पष्ट गरी सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनुपर्ने एबं रोयल्टी भुक्तानीका सबै प्रमाण सहित विल भर्पाई पेश गर्नुपर्नेमा अधिकांशतः पालना भएको पाईएन,

· वातावरण संरक्षणको एकिकृत दीर्घकालीन योजना तयार गरेको पाईएन,

· सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन तथा नियमावली अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लिखित सेवाहरुको कार्यान्वियन स्थिति अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाईएन,

· प्रदेश निजामती सेवा ऐन, बमोजिम सबै कर्मचारीलाई निजहरुले गर्नुपर्ने कामकोकार्य विवरण वनाई लागु गरेको पाईएन,

· सूचना अधिकारीको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३ को दफा २५ मा सूचनाको मागसो अनुरुप सूचना प्रवाहको अवस्थावा सूचना दिन इन्कार गरेको अभिलेख व्यबस्थापन गरेको पाईएन,

· वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ मा स्थानीय तहले नियमावलीको अनुसूची बमोजिम सडकहरु निर्माण, १०० मिटरसम्मको पुल, लिफ्ट सिँचाइ, सडक स्तरोन्नती लगायतका कार्यमा वातावरणीय अध्ययन गर्नुपर्ने र नगरेमा दफा ३५ वमोजिमरु.५ लाखसम्म जरिवाना हुने व्यवस्था भएकोमा स्थानीय तह आफैले पालना नगरेको तथा पालना गराएको सम्वन्धी अभिलेख राखेको पाइएन ,

· स्थानीय सरकार सञ्चालनऐन, २०७४ को दफा ९७ मा स्थानीय तहले सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा सोको अभिलेख राखेको पाईएन,

· सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापनका लागि सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS) पूर्णरुपमा लागु गर्नुपर्नेमा नगरेको कारण पालिकाको सम्पूर्ण सार्वजनिक सम्पती तथा सोको मौद्रिक मूल्य सम्बन्धमा एकिन गरेको पाइएन,

· विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४५ मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले गरेको कामको वार्षिक प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति समक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित समितिमा पेस गरेको पाईएन,

· स्थानीयतहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिमार्फत कार्य गराएकोमा अधिकांश कामको निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाईएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २७ बमोजिम स्थानीय तहले भू-जोखिम संवेदनशीलताका आधारमा जग्गाको उपयोग सम्बन्धी मापदण्ड तोक्नुपर्ने र त्यस्तो मापदण्डको अधीनमा रही तोकेको क्षेत्रमा मात्र भवन निर्माण गर्न स्वीकृति दिन सक्ने व्यवस्था भएकोमा सो अनुसार गरेको पाईएन,

· राजस्व संकलन सम्बन्धमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी सबै कारोबार बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत गर्ने गरेको देखिएन, स्थानीय राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली प्रयोगमा आएता पनि सबै वडाबाट पनि सो अनुसार गर्नेगरी पूर्णरुपमा कार्यान्वियनमा आएको पाइएन,

· स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वियन हुने आयोजनाको विश्लेषण गरी सम्भाव्य आयोजनाको बैंक खडा गरेकोपाईएन, साथै यस वर्ष निर्माण गरेका सबै पूँजीगता कार्यको फोटो राख्ने गरेको पाइएन ।

· दिगो विकास लक्ष्य (सन२०१६-३०) लाई कार्यान्वियन गर्ने सन्दर्भमा लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गर्ने र मध्यकालिन लक्ष्यहरु तोकि मूल्याङ्कन गर्ने कार्य भएगरेको पाईएन,

· स्थानीय तहले विद्यालयगत रकम निकासा खाता राखेको पाईएन,

· यस पालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकाको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन गरी नियमानुसार पेश्की फस्यौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण गरी बेरुजू लगत तथा सम्परीक्षणको अभिलेखअध्यावधिक गरी राख्नु पर्नेमा राखेको पाईएन,

तसर्थ, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी पालिकाको कार्य सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

४ आन्तरिक आय तर्फ

४.१ **आय अनुमान-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रु.५१,००,००० प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा रु.६४,०९,८२९.६५ अर्थात अनुमान भन्दा २५.६८ प्रतिशत बढी/ घटी आय प्राप्त गरेको छ।आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ।

४.२ **आन्तरिक आय** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
३६,२३,३०,०५५.५९	६४,०९,८२९.६५	१.७८

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १.७८ प्रतिशत मात्र रहेको छ। त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

४.३ **कर तथा शुल्क असुली-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ। आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ।

आय शीर्षक	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत
सम्पति कर	१५००००	६१०६५	४०.७१
भूमिकर/मालपोत कर	१२०००००	३४५६८६.९८	२८.८१
बहाल कर	१५००००	३२८१५७.२	२१८.७७
बहाल बिरौटी कर	१०००	०	०
सवारी साधन कर (साना सवारी)	५०००	०	०
अन्य मनोरन्जन कर	२५०००	०	०
कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यवसायिक कारोबारमा लाग्ने कर	२५०००	२७५०	११
व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	०	६०००	-
अन्य कर	४००००	६९६१५	१७४.०४
सरकारी सम्पतिको बहालबाट प्राप्त आय	०	१३३०५८	-
अन्य विक्रिबाट प्राप्त रकम	०	२०००	-
अन्य सेवा शुल्क तथा विक्रि	५०००	०	०
न्यायिक दस्तुर	२०००	२००	१०
विधुतीय सम्बन्धी दस्तुर	०	२०००	-
परीक्षा शुल्क	२२०००	२३४००	१०६.३६
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	५००००	४३७९८	८७.६०
पार्किङ शुल्क	५०००	०	०
नक्सा पास दस्तुर	७५०००	३५४६६.३	४७.२९
सिफारिस दस्तुर	८०००००	६८५७६८	८५.७२
व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	२०००००	२४०८००	१२०.४
नाता प्रमाणित दस्तुर	१००००	४९१६१५.१७	४९१६.१५
अखेटोपहारमा लाग्ने कर	७५०००	०	०
अन्य दस्तुर	७५०००	५९३०	७.९१
व्यवसाय रजिष्ट्रशन दस्तुर	५००००	९७७६५०	१९५५.३
अन्य क्षेत्रको आय	१५०००००	२२३९०२२	१४९.२७
प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	१००००	०	०
न्यायिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०	५०००	-
अन्य राजस्व	२५००००	१९०००	७.६
व्यवसाय कर	२०००००	१०५०३०	५२.५२
बेरुजु	१७५०००	५८६८१८	३३५.३२

जम्मा	५१०००००	६४०९८२९.६५	२५.६८

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित अनुमान र असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन। तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउनु पर्दछ।

४.४ **तीन वर्षको आन्तरिक आयको अवस्था**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ। आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ।

आ.व.	आय अनुमान	संकलित रकम	प्रतिशत
२०७८/७९	२९५००००	४६४९७२३.९९	१५७.६२
२०७९/८०	३८०००००	३५७९८०५.०१	९४.२१
२०८०/८१	५१०००००	६४०९८२९.६५	१२५.६८

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार आन्तरिक आयको विश्लेषण गर्दा आ.व. २०७८/७९ मा आय अनुमान रु.२९,५०,००० गरिएकोमा रु. ४६,४९,७२३.९९अर्थात १५७.६२ प्रतिशत संकलन भएको छ त्यसै गरी आ.व. २०७९/८० मा रु. ३८,००,००० आय अनुमान गरिएकोमा रु. ३५,७९,८०५.०१ अर्थात ९४.२१प्रतिशत संकलन भएको देखिन्छ। आ.व. २०८०/८१ मा रु. ५१,००,००० आय अनुमान गरिएकोमारु. ६४,०९,८२९.६५अर्थात १२५.६८ प्रतिशत आयप्राप्त भएको छ। पालिकाको तीन वर्षको आन्तरिक आय बढ्दो क्रममा भएता पनि पालिकाको प्रशासनिक खर्चको तुलनामा न्यून रहेको देखिन्छ। अत: पालिकालेआफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको विवरण अद्यावधिक गर्नुको साथै पालिका भित्रका सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारहरुलाई करको दायारामा ल्याई आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिनुपर्दछ।

४.५ **व्यवसाय कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय कर वापत रु. १,०५,०३० कर सङ्कलन गरेकोमा पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरेको छैन। जसबाट पालिकाले सङ्कलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मन्न सक्ने अवस्था छैन। तसर्थ पालिकाले क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ।

४.६ **सवारी कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ मा गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका सवारीमा तोकिए बमोजिम सवारी दर्ता तथा वार्षिक सवारी कर र आफ्नो क्षेत्रमा आउने सबै प्रकारको सवारीमा तोकिए बमोजिम सवारी कर उठाउने उल्लेख छ। सम्वन्धित निकायसँग समन्वय गरी हरेक वर्ष दर्ता हुने सवारीको अभिलेख राखि कर असूलीलाई प्रभाबकारी बनाउने तर्फ सम्वन्धित निकायको ध्यान जानुपर्दछ।

४.७ **मनोरञ्जन कर** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम सिनेमा, भिडियो हल, सांस्कृतिक प्रदर्शन हल, संगीत, थियटर मनोरञ्जन प्रदर्शन स्थल, ऐतिहासिक स्थलको प्रवेश शूल्कमा कर लिनुपर्ने व्यवस्था छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पालिकाले कूनैपनि मनोरञ्जन कर संकलन गरेको पाईएन। यस पालीकाको क्षेत्रभित्र उठ्नु पर्ने मनोरञ्जन कर एकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ।

४.८ **विज्ञापन कर** - नेपालको संविधानको अनुसूची ९ को बुदा न ४ मा विज्ञापन करको अधिकार क्षेत्र स्थानीय तहलाई तोकिएको छ। सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८० को दफा ५ मा विज्ञापन कर लगाउन र उठाउन पाइने अधिकार स्थानीय तहलाई दिइएको छ। सामाजिक संजाल मार्फत हुने विज्ञापनलाई कानुनको दायरामा ल्याउन सकिएको देखिएन। पालिकाको आर्थिक ऐन, २०८० मा होर्डिङ् वोर्ड ब्यानर तथा माईकिङ् मार्फत गरिने विज्ञापनलाई मात्र कर लगाउने व्यख्या गरिएको भए पनि यो वर्ष विज्ञापन कर असुल गरेको देखिएन। त्यसै गरी पालिकाले सामाजिक सञ्जाल फेसबुक युट्युव ईन्सग्राम जस्ता विद्युतीय संजाल मार्फत गरिने विज्ञापनलाई करको

दायरामा ल्याउन सकिएको देखिएन। समाजिक सञ्जाल तथा विद्युतीय प्लाटफर्म मार्फत गरिने विज्ञापनहरुला समेतलाई आर्थिक ऐनले समेटी उपयुक्त प्रणालीको विकास गरी करको दायरा फराकिलो बनाउनु पर्दछ।

४.९ **राजश्व अभिलेख** - कार्यालयले राजस्वको अभिलेख अध्यावधिक गरी सोको लेखापरीक्षण गराउने जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुखको हुने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाबाट रसिद ठेलिहरु छपाई गरेर वडा कार्यालयमा पठाउने गरेकोमा सोको पुरा अभिलेख पालिकामा आएको देखिएन। पालिकाले लेखापरीक्षणको क्रममा सम्पूर्ण नगदी रसिद ठेलीहरु पेश नगरेको कारण नगदी रसिदहरुबाट प्राप्त राजस्वको सम्बन्धमा एकिन हुन सकिएन। अघिल्लो आ.व.को बाँकी रसिद ठेलीहरु तथा यस आर्थिक वर्षमा के कति नगदी रसिद ठेलीहरु छपाइ गरी राजस्व संकलन गरियो भन्ने सम्बन्धमा समेत एकिन गर्न सकिएन। कार्यालयबाट सवै वडाहरुमा पनि स्वचालित प्रणाली जडान गरी राजस्व सङ्कलन गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ। यसले गर्दा व्यक्तिहरुले छुट्टै रसिद छपाउने जोखिम विद्यमान रहन्छ। यसको सम्बन्धमा तहाँ कार्यालयबाटै छानविन गर्नुपर्दछ। अतः कार्यलयले आगामी दिनमा रसिद नियन्त्रण तथा राजश्व असूलीलाई स्वचालित प्रणाली मार्फत व्यवस्थापन सम्बन्धमा विशेष ध्यान पुर्‍याउनुपर्ने देखियो।

४.१० **रसिद नियन्त्रण खाता**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय तहले आन्तरिक आम्दानी प्राप्त गर्दा नगदी रसिद कट्टी गरी त्यसलाई दैनीक आम्दानी किताबमा प्रविष्ट गरी तोकिएको समयमा बैङ्क दाखिला गर्नुपर्दछ। सोही को दफा ७२(२) मा स्थानीय तहले आफ्नो कारोबारको लेखा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको सिफारिसमा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले राजश्व असुलीमा प्रयोग हुने रसिद के कति छपाई गरेको, गत विगतका बाँकी रसिद र यो वर्ष कति खर्च भई के कति आगामी वर्षको लागि जिम्मेवारी सारेको छ तथा वडाहरुमा के कति रसिद पठाएको हो सो खुल्ने रसिद नियन्त्रण खाता राख्ने नगरेकोले राजश्व असुलीमा प्रयोग हुने रसिद उपर्युक्त ढङ्गबाट प्रयोग भएको छ भन्न सकिने आधार भएन। पालिकाले म.ले.प.फा.नं. ९०४ बमोजिम रसिदको प्रयोगलाई रसिद नियन्त्रण खाता राखी व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।

५ पालनाको परीक्षण

५.१ **आवधिक योजना** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम पालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विकासका लागि आवधिक योजना बनाई लागू गर्नेमा यस पालिकाले आवधिक योजना तयार गरेको छ। आवधिक योजना गरेको भएपनि वार्षिक बजेट र आवधिक योजना विच तादम्यता भएको देखिदैंन। स्थानीय तहको समग्र विकासका लागि आवधिक योजना र बार्षिक बजेट विच तादम्यता कायम गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।

५.२ **बजेट सीमा निर्धारण समिति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ। उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, साधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कूल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकिकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले समितिको गठन गरेको छैन। ऐनमा व्यवस्था भएअनुसार बजेट सीमालगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ।

५.३ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा** -स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता

पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ।

५.४ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाको उपप्रमुखलेमिति २०८०।०३।१० मा रु. ५३ करोड ११ लाख ६० हजार को बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमासभाबाट मिति २०८०।०३।१० मा पारित भएको छ। यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०८०।०३।१७ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ।आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गरिसक्ने गरी बजेट, कार्यक्रम र योजना व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

५.५ **बजेट अवण्डा** -स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय आर्थिक अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणका आधार तयार गरी स्रोत अनुमान तथा सीमा निर्धारणका आधारमा अबण्डा नराखी आय—व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले दिएको विवरण अनुसार यस पालिकाले यो वर्ष रु.१,२१,००,००० अबण्डा बजेट व्यवस्था गरीविभिन्न २० योजनामा रु. १ करोड खर्च गरेको छ। बजेट अबण्डामा राखी कार्यपालिकाको निर्णयबाट खर्च गर्ने गरेको देखिन्छ। जसले गर्दा वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिता कायम भएको छैन। तसर्थ बजेट खर्चलाई पारदर्शिता र पद्धतिमा आधारित बनाउनुपर्दछ।अवण्डा बजेटबाट पालिकाले समय समयमा छुट्टै निर्णय गरी कार्यान्वयन गरेका केही योजनाका उदाहारण देहाय अनुसार छन्ः

क्र. सं	योजनाको नाम	बजेट	खर्च
१.	सडक वोर्ड नेपाल साझेदारी	५४००००	३६५९५२
२.	पनेरु खोला झोपु	१०००००	१०००००
३.	लिफ्ट सिँचाई डीपीआर वडा नं. १ र ४	२००००००	१९९६०००
४.	गाउँपालिका भवन पछाडी पर्खाल निर्माण	२५००००	२४९५००

५.६ **योजना प्राथमिकीकरण** -स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ। स्थानीय तहले योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची - ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो र वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकता आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा निम्नअनुसार ६. वडाको लागि वडागत र पालिकास्तरका कुल १८० योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या	रु.५ लाखदेखि २०लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रु.५लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१.	पालिकास्तरीय	६३	९	२१	३३
२.	वडास्तरीय	११७	०	७	११०

उपर्युक्त विवरण अनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ। जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट दीर्घकालिन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ। त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लिखित योजना योजना कार्यान्वयन भएको भएपनि प्रभावकारी अनुगमन भएको देखिएन। तसर्थ, पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।

५.७ **लक्ष्य प्रगति** -आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण तयारी गरी केन्द्रीय निकाय र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार पालिकाको वार्षिक प्रगति विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

कार्यक्रम/योजना	कुल कार्यक्रम	वार्षिक प्रगति स्थिति			
		शून्य प्रगति	२५%सम्म प्रगति	५०% सम्म प्रगति	७५% सम्म प्रगति
कार्यक्रम संख्या	१८०	०	०	०	१८०

पालिकाले दिएको विवरण अनुसार पालिकाबाट यस वर्ष सञ्चालित सबै योजना ७५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति भएको छन्।योजनाहरुको प्राथमिकीकरणका आधारमा बजेट विनियोजन भई कार्यान्वयन भएको देखिदैन। प्रगति राम्रो भएपनि यसबाट कति रोजगारी सिर्जना भयो । लक्ष्य अनुरुप योजना सम्पन्न भएनभएको एकिन नभएन ।यसर्थ प्राथमिकीकरण गरी कार्यान्वियन योग्य कार्यक्रमहरुमा मात्र बजेट विनियोजन गरी आन्तरिक उत्पादन र रोजगारी बढाउन तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ।

५.८ **वार्षिक खरिद योजना/गुरुयोजना** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ७ ले वार्षिक रु. १० करोडभन्दा बढीको खरिद गर्दा गुरुयोजना तयार गर्नुपर्ने नियम ८ ले वार्षिक रु. १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु.९,६०,३७,५३४ पूँजीगत खर्च/खरिद निर्माण कार्य गरेको छ। तर पालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम वार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो। अतः पालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ।

५.९ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति** - स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। पालिकाको आ.व. २०८०।८०१ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ।

क्र.स	क्षेत्र	बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	२७६२१०००	२२३४७९८७.१२	४.९०
२	पूर्वाधार विकास	४७४०३५००	४६३१६०१८	१०.१३
३	सामाजिक विकास	२९७७५९४००	२७४७३१०२२.४१	६०.१२
४	सुशासन र अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	२१४२८०००	१८६४६५७२	४.०८
५	कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक	१३७०९०१००	९४९५२०६५.९९	२०.७८
जम्मा		५३१३०२०००	४५६९९३६६५.५२	१००

उपर्युक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये सामाजिक विकासमा सबैभन्दा बढी ५६.०४ प्रतिशत र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन मा सबै भन्दा घटीमा ४.०३ प्रतिशत रहेको छ।

५.१० **खर्च बिश्लेषण** - पालिकाले यस वर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रु.६४०९८२९.६५ राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रु.४६२६२३५७०.२५ समेत रु.४६९०३३३३५७९.९० आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु.३६०९५६१३१.५२ र पूँजिगत तर्फ रु.९६०३७५३४ समेत रु.४५६९९३६६५.५२ खर्च भएको छ। खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.४० प्रतिशत रहेको छ। यसवर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रु. ५५५१००० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ८६.६० प्रतिशत रहेको छ। पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ७८.९८ प्रतिशत चालु र २१.०२ प्रतिशतमात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको

देखिन्छ। यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ। प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिकरुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ।

५.११ **त्रैमासिक पूँजीगत खर्च** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण वनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पूँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				आषाढ महिनाको खर्च
		प्रथम	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	
पुँजीगत खर्चतर्फ	९६०३७५३४	९७०००	१०२४१०००	३०८८३०००	५४८१५०००	३३४९००००
प्रतिशत	१००	०.१०	१०.६७	३२.१६	५७.०७	३४.८७

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरणअनुसार वार्षिक रु. ९६०३७५३४ निकासा भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु. ९७००० अर्थात ०.१० प्रतिशत, दोस्रो त्रैमासिकमा रु. १०२४१००० अर्थात १०.६७ प्रतिशत, तेस्रो त्रैमासिकमा रु. ३०८८३००० अर्थात ३२.१६ प्रतिशत र चौथो त्रैमासिकमा रु. ५४८१५०००अर्थात ५७.०७ प्रतिशत खर्च गरेको देखिएको छ। यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र रु.३३४९०००० अर्थात ३४.८७ प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन। स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ। वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप आषाढमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

५.१२ **रकमान्तर गरी खर्च** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ अनुसार कार्यपालिकाले स्वीकृत बजेटको सीमामा रहि कुनै शिर्षकबाट पूँजीगत शिर्षकमा पच्चीस प्रतिशतमा नवढाई रकमान्तर गर्न सक्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उतरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा २० मा कुनै एक अनुदान संकेत अन्तरगतको बजेट उपशिर्षकम अपुग भएमा सोही शिर्षकमा तोकिएको एक वा एक भन्दा वढी अनुदान संकेत अन्तरगतको उपशिर्षकमा बचत हुने रकम मध्येबाट बिनियोजन ऐनमा तोकिएको सीमा भित्र रही रकमान्तर गर्न सकिने व्यवस्था छ। पालिकाको बिनियोजन ऐनमा रकमान्तरको प्रावधान रहेको छैन। कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम ५७ कार्यक्रम घटाई ८० कार्यक्रममा बढाएर बिभिन्न शिर्षकमा कुल रु.२९२३९०२७ रकमान्तर गरी अधिकांश शिर्षकबाट शतप्रतिशत सम्म रकमान्तर गरी खर्च गरेको छ। पालिकाले बिनियोजन ऐनमा ब्यवस्था नगरी एक शिर्षकबाट शतप्रतिशत सम्म रकमान्तर गरी खर्च गर्नु मनासिव देखिएन यसमा सुधार गर्नु पर्दछ।

क्र.स.	स्वीकृत आयोजना/कार्यक्रमको नाम	बजेट रकम रु.	संशोधित आयोजना/कार्यक्रमको नाम	बजेट रकम रु.	कैफियत
१	३ नं. वडा सडक सरसफाइ	६०००००	बाजिलेक रिङरोड स्तरोन्नती	६०००००	
२	खेलकुद सम्बन्धी विविध कार्यक्रम	३०००००	राष्ट्रपति रनिङशिल्ड जिल्लास्तरीय प्रतियोगिता	३०००००	
३	कर्मचारी तालिम खर्च	३०००००	राष्ट्रपति रनिङशिल्ड जिल्लास्तरीय प्रतियोगिता	३०००००	
४	हडरानी खानेपानी मर्मत	१०००००	भगवती मन्दिर पक्की बाटो मर्मत	१०००००	
५	दुर्गा आमा समूह महिला भवन	१०००००	टेण्ट, भाडा वर्तन कुर्सी खरिद	१०००००	

पालिकाले यस्तो खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्नु पर्दछ।

५.१३ **गत वर्षको भुक्तानी** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(२) चालु आर्थिक वर्षको विनियोजित बजेटले नखाम्ने र बढि खर्च हुने गरी दायित्व सृजना गर्न नहुने व्यवस्था छ। सोहि नियमावलीको नियम ३९(१३) मा चालु वर्षको बजेटले नखामेको खर्च व्यहोर्नु पर्ने उचित आधार र पर्याप्त कारण भएमा सम्बन्धित कार्यालयले संलग्न बील भरपाई बमोजिमको

रकम आगामी वर्षमा भुक्तानी दिने गरी महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत ढाँचामा भुक्तानी दिन बाँकीको विवरण तयार गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको सात दिन भित्र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्रमाणित गराई तालुक कार्यालय, सम्बन्धित मन्त्रालय, कोलेनिका र महालेखापरीक्षकको कार्यालयमा समेत पठाउनु पर्ने व्यवस्था छ।यस पालिकाले आफ्नो स्थानीय आर्थिक कार्याविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली पारित नभएको अवस्थामा संघीय कानूनको अनुशरण गर्नु पर्ने हुन्छ। पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार गत वर्ष रू.३११६५०७०.९४ संचित कोष मौज्दात बाँकी रहि यो वर्ष अल्या गरेको छ। तर गत वर्ष भुक्तानी हुन नसकी यो वर्ष रू. ९७२५००० बजेटमा भुक्तानी हुन बाँकीको रुपमा व्यवस्था गरी यो वर्ष भुक्तानी गरेको छ। त्यसै गरी आ.व. २०८०/८१ मा संचित कोष रु.४३२१५३११.३८ मौज्दात रहेकोमा आ.व. २०८१/८२ को लागि भुक्तानी दिनको बाँकी जिम्मेवारी सारेको छैन। यसरी गत वर्ष खर्च भई दायित्व सृजना गरेको तर संचित कोषमा पर्याप्त रकम हुँदा समेत भुक्तानी नहुनुको कारण स्पष्ट छैन। त्यसै गरी उक्त दायित्व सृजना भएको अवस्थामा नियमावलीको उल्लिखित व्यवस्था अनुसार प्रमाणित गराई महालेखापरीक्षकको कार्यालयलाई पठाएको देखिएन। सिद्वान्ततः बजेट एक आर्थिक वर्षको लागि बनाइने भएकोले आगामी आर्थिक वर्ष भुक्तानी हुने गरी दायित्व सृजना गर्नु हुदैन। विशेष परिस्थितिले खर्च हुन गएको तर बजेटले नखाम्ने अवस्थामा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसार विल भरपाई सहित प्रमाणित गरी महालेखापरीक्षकको कार्यालयमा पठाई बजेटमा व्यवस्था गर्नु पर्दछ।

५.१४ **ठेक्का अभिलेख** - सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न. ५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कूल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ। तर यस कार्यालयले उक्त विवरण देखिने गरी अभिलेख राखेको देखिएन। अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार सवै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

५.१५ **सम्पत्तिको प्राप्ति उपयोग र संरक्षण-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली अनुसार घर जग्गा तथा सम्पत्तिको लगत राख्नुपर्ने, सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८.२ अनुसार मितव्ययी तरिकाले खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा यो पालकिाको सार्वजनिक सम्पत्तिको प्राप्ति उपयोग तथा संरक्षणको अवस्था विश्लेषण गर्न देखिएको व्यहोरा निम्न छ।

सम्पत्ति	प्राप्त मिति	संख्या	खरिद/ प्राप्ति मूल्य	कैफियत
सवारी साधन (रु.१ लाखभन्दा बढी)	२०७५।०३।०५	३	६६७०१०.६४	विग्रिएका
बेचल्तीमा रहेको प्रमुख उपकरण	२०७७।१०।०५	१	११०६१९	विग्रिएको

५.१६ **आन्तरिक लेखापरीक्षण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन। पालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुखको पद रिक्त हुन गई आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुखको जिम्मेवारी प्रदान गरेको कारण पालिकाको आर्थिक कारोवारको आन्तरिक लेखापरीक्षण नभएको देखिन्छ। पालिकाले सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी रिक्त पद पूर्ति गरी कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

५.१७ **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीयतहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभुत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको

मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन। स्थानीय तहका प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भुमिका खेल्ने हुँदा सोको सङ्कलन र अभिलेख राख्ने कार्य गर्नपर्दछ।

५.१८ **कानून र सञ्चालन स्थिति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ। जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट ५२ वटा नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म १९ वटा ऐन ५ वटा नियमावली, ४७ वटा कार्यविधि लगायत ८७ वटा कानुन निर्माण गरी कार्यान्यिनमा ल्याएको छ। साथै पालिकाले ८७ वटा कानूनहरु निर्माण गरी सभा/कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कानूनहरु राजपत्रमा प्रकाशन गरेको छ ।यसरी तर्जुमा भएका सबै कानुनको कार्यान्वियन प्रभावकारी रुपमा भएको देखिएन। तसर्थ उक्त कार्यान्वियनमा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

५.१९ **न्यायिक समिति** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ। समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ। तर लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी कुनै पनि मुद्दा देखिदैन। यस वर्ष ४ मुद्दा दर्ता भएकोमा २ फर्स्यौट भई २ बाँकी रहेको देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फर्स्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ।

५.२० **सहकारी नियमन** - सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरणअनुसार पालिका भित्र २३ वटा सहकारी संस्था रहेका छन्। पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला ३ वटाले गरेको बाँकी २० वटाले गरेको पाइएन। त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन। जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन। तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्दछ।

५.२१ **आर्थिक सहायता-** पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पर्दछ। पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी विभिन्न व्यक्तिहरुलाई रु. १४६००० आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ। उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु. ६४०९८२९.६५ को २.२८ प्रतिशत हुन आउँछ। निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनु पर्दछ।यसका केही उदाहरण निम्नानुसार रहेको छ ।

गोभौ र मिति	सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्ति	रकम	कैफियत
२६४।२०८०।०९।०८	बेलमती सार्की, मनिषादेवी विक, लक्ष्मिदेवी वादी (लक्षित वर्ग)	२१०००	
३५८।२०८०।१०।०९	कुमारि मल्ल, भग्गी दमाई, शिवबहादुर ताम्राकार	२१०००	
६३३।२०८१।०१।२३	योगेन्द्र ब. देउवा	५०००	
७१८।२०८१।०२।१५	दीर्घ ब. विक	७०००	
७४०।२०८१।०२।३०	बिष्णुराज अवस्थी	६००००	ट्र्याक्टर दुर्घटनामा खुट्टा छिनिएको

५.२२ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ। पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ८१ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत सहित ६३ जना पदपूर्ती भएको देखिन्छ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका लेखा अधिकृत, इन्जीनियर, कृषि अधिकृत, मेडिकल अधिकृत, पशु चिकित्सक सहित १८ पदहरु रिक्त रहेका छन्। दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ। तसर्थ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

५.२३ **तलवी प्रतिवेदन** - निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, शिक्षा ऐन, २०२८ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यो वर्ष तलवी प्रतिवेदन पारित नगराई सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फ ३० जना कर्मचारीको रु.२००२८३२८ र पालिकाका ३३ जना कर्मचारीको रु.१७३४८००० समेत रु.३७३७६३२८ खर्च लेखेको छ। यसमा आलेपले तलबी प्रतिदेन पारित गरेको देखिन्छ। तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ।

५.२४ **कर्मचारी प्रोत्साहन भत्ता** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८६(१) बमोजिम स्थानीय सेवा, गठन, सञ्चालन, व्यवस्थापन सेवाका शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्त र मापदण्ड संघीय कानुन बमोजिम हुनेदफा ८६ (२) बमोजिम स्थानीय सेवाको गठन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीय तहले बनाएको कानुन बमोजिम हुने व्यवस्था छ। पालिकाले कार्यसंचालन निर्देशिका, २०८० को १९.२ अनुसार मासिक तलब स्केलको २० प्रतिशतका दरले रु.५८९३७७ प्रोत्साहन भत्ता खर्च गरेको छ। जुन पालिकाको आन्तरिक आय रु.६४,०९,८२९.६५ को ९.१९ प्रतिशत हुन आउन्छ। पालिकाको आन्तरिक आयलाई समेत विचार गरी खर्च लेख्नुपर्दछ।

५.२५ **पदाधिकारी सुविधा** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाको यस वर्ष पदाधिकारी सुविधाको वापत रू. ५५,६२,००० खर्च गरेकोमा पालिकाको आन्तरिक आय रु. ६४,०९,८२९.६५ रहेको छ। आन्तरिक आयको ८६.७७ प्रतिशत खर्च पदाधिकारी सुविधामा भएको देखिएको छ। पालिकाले आफ्नो आन्तरिक आयको आकार र कर्मचारी तथा पदाधिकारी सुविधा बीचमा आवश्यक तादम्यता मिलाई चालु खर्चलाई व्यवस्थित र मापदण्ड आधारित बनाउनु पर्दछ।

५.२६ **पदाधिकारी तथा कर्मचारी बैठक भत्ता** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी सोहि ऐनको दफा ७३ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र औचित्य समेत कायम राख्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष पदाधिकारीको बैठक भत्ता रु.६६०००, कर्मचारीको बैठक भत्ता रु.५१००० र न्यायिक समिति बैठकमा रू.३९००० गरी जम्मा रु.१५६०००खर्च गरेको छ। पालिकाले आफ्नो आन्तरिक आयको आकार र कर्मचारी तथा पदाधिकारी सुविधा बीचमा आवश्यक तादम्यता मिलाई चालु खर्चलाई व्यवस्थित र मापदण्ड आधारित बनाउनु पर्दछ।

५.२७ **वडाको विविध-** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी सोहि ऐनको दफा ७३ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र औचित्य समेत कायम राख्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने व्यवस्था छ। यो वर्ष पालिका अन्तर्गतका निम्नानुसार वडा कार्यालयहरुलाई विभिन्न मितिमा विविध शिर्षकबाट वडालाई रू.३६०००० भुक्तानी गरेको छ।

सि.नं.	वडानं.	खर्च रकम
१	१	६००००
२	२	६००००
३	३	६००००
४	४	६००००
५	५	६००००
६	६	६००००

विवधि खर्च वडा कार्यालयहरुको खाना नास्ता, खाद्य समाग्री तथा अन्य सामानहरु खरिद गरेको बिल भरपाईको आधारमा खर्च लेखेको देखिन्छ। पालिकाले आफ्नो आन्तरिक आयको आकार र खाना खाजा जस्ता विविध प्रकृतिका खर्च बीच आवश्यक तादम्यता मिलाई चालु खर्चलाई व्यवस्थित र मापदण्ड आधारित बनाउनु पर्दछ।

५.२८
फोहरमैला व्यवस्थापन- फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरुले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्ने कार्यको शुरुवात गर्न नसकेको कारण फोहरमैला व्यवस्थापनमा जटिलता देखिएको छ। फोहर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गरी उपयुक्त व्यवस्थापन गरेको देखिएन। फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी पालिकाको पर्यावरणलाई स्वच्छ राख्नुपर्दछ।

५.२९ **स्थानीय तह सस्थागत क्षमता स्वमूल्याकन LISA रिपोर्ट -** स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनः स्थानीय तहको कार्य प्रकृया र उपलव्धीहरुको बारेमा लेखाजोखा गरी सवल र दुर्वल पक्षहरुको पहिचान गरी शासकीय क्षमता, आर्थिक व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह लगायत विभिन्न १० विषय क्षेत्रहरुमा आधारित सुचकहरुको मूल्याङ्कन गरी प्रतिस्पर्धात्मक सुधार गर्ने उद्धेश्यले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले निर्माण गरेको कार्यविधिको आधारमा स्थानीय तहहरुले आफ्नो संस्थागत क्षमता मूल्याङ्कन गर्ने गरिएको छ। यो वर्ष यो मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा यस पालिकाले पुर्णाङ्क १०० मा ६३.२५ अंङ्क प्राप्त गरेको विवरण प्राप्त भएको छ। तसर्थ पालिकाले संस्थागत क्षमतामा सुधार ल्याउन अझ तोकिएको विषयहरुमा विशेष ध्यान जानु जरुरी देखिन्छ।

५.३० **विविध तथा सभा संञ्चालन खर्च-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्दछ। पालिकाले यस वर्ष सबै वडामा समेत गरी विविधतर्फ (खाजा, खाना लगायत) रु.२०,५९,००० खर्च गरेको र सभा सञ्चालनतर्फ रु.५,५०,३९९ छ। सो उक्त खर्च पालिकाको आन्तरिक आयरु.६४,०९,८२९.६५ को ४०.७१ प्रतिशत हुन आउँछ।यस प्रकारको खर्चमा आन्तरिक आयलाई समेत ध्यान दिई मितव्ययीरुपमा खर्च गर्ने व्यबस्था हुनु पर्दछ।

५.३१ **सफ्टवेयर खरिद -** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ को व्यवस्था बमोजिम कार्यालयले सफ्टवेयर सञ्चालन गर्नको लागि सूचना प्रविधि विभागबाट पूर्व सहमति लिनु पर्ने तथा सोको व्याकअप प्लान बनाउन र लागु गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। साथै नेपाल सरकारको सूचना प्रविधि प्रणाली (व्यबस्थापन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७१ को बुँदा नं. ४.१ मा कुनै सरकारी निकायले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत गराउन पर्ने व्यबस्था रहेको छ। पालिकाले देहाय बमोजिम रू. २३१७४६५।०० बराबरको सफ्टवयर खरिद गरेकोमा खरिद भएका सफ्टवेयरको सूचना तथा प्रविधि विभागबाट स्वीकृत लिएको देखिएन। साथै सफ्टवयर खरिद गरेको तथा नविकरण बापत शुल्क भुक्तानी गरेकोमा सूचना प्रविधि विभागबाट मानक अनुरुप भए नभएको स्वीकृत गराएको देखिएन। जसबाट खरिद गरिएका सूचना प्रविधि प्रणाली(Software)हरु अथेन्टिक रहेको र सरकारी तथ्यांकलाई सुरक्षित गर्ने खालको हुन होइन तथा वास्तविक कार्यालयलाई आवश्यक सफ्टवयर हुन भन्ने सम्बन्धमा एकिन हुन सकिदैंन। यसर्थ, पालिकाले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने

सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण तथा खरिद गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत गराई तथ्याङ्क सुरक्षा तथा गोपनीयता(Data Security and Privacy)लाई समेत ध्यान दिई निर्माण तथा खरिद गर्नुपर्दछ।

क्र.स.	सफ्टवेयरको नाम	खरिद मिति	कम्पनी	खरिद मुल्य	खरिद आ.व.	कैफियत
१	SMART ROAD Software	2076-04-01	Nepal/ Smart Tech Solution Pvt.Ltd.	1,50,000/-	2076/077	सञ्चालनमा नरहेको
२	Ward Administration and Management Software	2076-04-01	Codefusion Technologies Pvt.Ltd.	2,71,200/-	2076/077	सञ्चालनमा नरहेको
३	योजना सफ्टवेयर	2077-07-02	Smart Tech Nepal	3,09,500/-	2077/078	सञ्चालनमा नरहेको
४	E-Payroll Software/ तलब हिसाब खाता व्यवस्थापन प्रणाली	2078-12-13	Governance Automation Solution	3,00,000/-	2078/079	सञ्चालनमा नरहेको
५	Dashboard (Bulk SMS)	2079-12-01	Idea INC.PVT.LTD	5,000/-	2079/080	सञ्चालनमा रहेको
६	डिजिटल प्रोफायल	2080-03-12	Smart Tech Nepal	7,84,000/-	2079/080	सञ्चालनमा रहेको
७	कर्मचारी सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (PIS)	2081-03-15	Codefusion Technologies Pvt.Ltd.	4,97,765/-	2080/081	सञ्चालनमा रहेको
जम्मा				2317465		

५.३२ **लागत सहभागिता** - पालिकाले आयोजना/कार्यक्रम छनौट गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने, नगद सहभागिता तोकिएको अवस्थामा सहभागिता वापतको रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको खातामा दाखिला गरी सो को भौचर प्राप्त भएपछि मात्र उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता गर्नुपर्ने गर्नुपर्दछ। तर पालिकाले लागत सहभागिता सहितका लागत अनुमान तयार गरेको देखिएन्। अतः नगद लागत सहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ।

५.३३ **जिन्सी** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा सोही नियमावलीको नियम ९४, ९५ र ९६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लिखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ। महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७७।८।७ मा २०७७।९।७ भित्र सबै तहका कार्यालयहरुलाइ २०७६।७७ सम्मको मौज्दात प्रबिष्टि र जिन्सी निरीक्षण फारम अनिवार्य रुपमा (PAMS)मा प्रविष्ट गर्ने र अनिवार्य रुपमा (PAMS) मा सरकारी सम्पत्तीको लेखाङ्कन गर्न परिपत्र गरेको छ। यस सम्बन्धि देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार छः

· यस पालिका अन्तर्गतका साविक गाउँ विकास समितिबाट भएका सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धमा अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन।

· नियमावलीको व्यवस्था अनुसार जिन्सी निरीक्षण गराई सोको आधारमा मर्मत सम्भार, लिलामी लगायतका कार्य गरी जिन्सी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ। जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका सामानहरुको मर्मत तथा लिलाम गरी जिन्सी अधावधिक गर्नुपर्दछ।

५.३४

अनुगमन - सुदूरपश्चिम प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धि कार्यविधि, २०७९ तथा संघीय समपुरक तथा विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५ को क्रमस बुँदा नं. १२ र ११ मा अनुदानबाट संचालन हुने आयोजना प्रभावकारी रुपमा लक्षित प्रतिफल प्राप्त हुने गरी संचालन भए नभएको सम्बन्धमा सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुखको नेतृत्वमा गठित समितिले नियमित अनुगमन गर्नु पर्ने र सोको अनुगम प्रतिवेदन तथा चौमासिक रुपमा प्रगति प्रतिवेदन प्रदेश मन्त्रालय, नेपाल सरकारको सम्बन्धित विषयग मन्त्रालय र जिल्ला समन्वय समिति समक्ष पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। त्यसैगरी अनुदानबाट संचालित योजनाहरुको नियमित अनुगमन गर्न सम्बन्धित योजना प्रभावित क्षेत्रको निर्वाचित प्रदेश सभा सदस्यको अध्यक्षतामा गठित अनुगमन समितिले अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित प्रदेश सरकार समक्ष पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाबाट निम्नानुसार विशेष तथा समपुरक अनुदान अन्तर्गत संचालित निम्नानुसार योजनाहरुको कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम नियमित अनुगमन गरी अनुगमन तथा प्रगति विवरण सम्बन्धित निकायहरुमा पठाएको छैन। कार्यविधिको कार्यान्वियन हुनुपर्दछ।

क्र स	स्रोत	सम्पन्न योजनाहरु	बजेट खर्च
१	प्रदेश विशेष अनुदान	देउथला लिफ्ट खानेपानी योजना वडा नं. ४	२७,३५,०००
		घोरडी लिफ्ट खानेपानी योजना वडा नं. १	२२,४२,०००
२	संघ विशेष अनुदान	पोषणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम	५३,६३,४५१
३	संघ समपुरक अनुदान	हाट मणिपुर घोरडी वडा नं. ४ र १	५३७५४४१
		पर्यटकीय स्थल छहरा झरना सडक (क्रमागत)	११५४०२३१

५.३५ **मध्यमकालीन खर्चसंरचना** - अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा तिनै तहको सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालिन खर्चको संरचना तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आ.व. २०८०।८१ को बजेट तर्जुमाको बखत मध्यमकालीन खर्च संरचनामा तयार गरेको छैन। मध्यमकालिन खर्च संरचनामा तयार नगर्दा आवधिक योजना र बार्षिक बजेट बिच तादम्यता देखिदैन।पालिकाले आवधिक योजना र बार्षिक बजेटबीच तादम्यता कायम गरी बजेटलाई नतिजामूलक बनाउन मध्यमकालिन खर्च संरचाना तयार गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।

५.३६ **अतिथि सत्कार खर्च** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्यिता, प्रभावकारिता, कार्य दक्षता र औचित्यता समेतको आधारमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार यो वर्ष अतिथि सत्कारमा रु. ५००००० खर्च गरेको छ। उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रु. ६४,०९,८२९.६५ को ७.८० प्रतिशत हुन आउँछ। यस प्रकारको खर्चमा आन्तरिक आयलाई समेत ध्यान दिई मितव्ययी रुपमा खर्च गर्ने व्यवस्था हुनु पर्दछ।

५.३७ **कर्मचारी व्यवस्था** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ (८) मा नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयस, बगैंचे, प्लम्बर लगायतका पद तथा सेवामा बाहेक करारमा नियुक्त गर्न नहुने व्यवस्था छ ।पालिकाले उल्लिखित पदहरुमा बाहेक इञ्जिनियर, अधिकृत छैठौँ, कानूनी सल्लाहकार, मेडिकल अधिकृत आठौँ, सहायक पाँचौ, स्टाफ नर्स, हेअ, खेलकुद प्रशिक्षक, अमिन,सहायक चौथो लगायत जना कर्मचारीहरु करारमा नियुक्त गरी तलव भत्ता रू.४२०५९१६० भुक्तानी गरेको पाइयो। पालिकाले ऐनमा भएको व्यवस्था पालना गर्नुपर्दछ।

५.३८ **इन्धन तथा मर्मत खर्च** - अर्थ मन्त्रालयबाट जारी कार्यसंचालन निर्देशिका, २०७७ मा प्रति कर्मचारी मासिक १० लिटर सम्म इन्धन उपलव्ध गर्न सकिने व्यवस्था छ। पालिकामा रहेका सवारी साधन मर्मतमा यस वर्ष रु.१४,३१,४५७ र इन्धनमा कार्यालय प्रयोजनमा रू. १६,९७,६७२ रपदाधिकरीको लागि रू.२,९९,११४ गरी रू.१९,९६,७८६ इन्धनमा खर्च भएको देखिन्छ भने इन्धन तथा मर्मतमा जम्मा ३४,२८,२४३ खर्च भएको देखिन्छ। पदाधिकारी, कर्मचारी तथा सार्वजनिक निर्माणमा खपत भएको इन्धन उपयोगको विवरण

खुल्ने अद्यावधिक अभिलेख समेत राखेको पाइएन। इन्धन खर्चलाई प्रयोग गर्ने व्यक्ति र सवारी साधन समेत खुल्ने गरी Public Asset Management System (PAMS) मा प्रविष्टि गरी इन्धन तथा मर्मत खर्चको अभिलेखाङ्कनलाई व्यवस्थित बनाउनुका साथै यस्ता खर्चमा मितव्ययीता अपनाउनु पर्दछ।

५.३९ **उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य** - सुदूरपश्चिम प्रदेश उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यबिधि, २०७६ को उपभोक्ता समितिको गठन सम्बन्धी व्यवस्थाको बुँदा नं ७(१) (ग) मा उपभोक्ता भेला गरेको माइन्युट, फोटो र दृष्य सामग्री संलग्न गर्नु पर्नेमा नगरेको, साथै उपभोक्ता समितिले विभिन्न काम गर्दा उपस्थित व्यक्तिहरुको सामुहिक फोटोहरु संलग्न गरेमा कामको विश्वसनियता बृद्धि गर्न थप गर्न सहयोग पुर्‍याउने उल्लेख छ।पालिकाले सो अनुसार गरेको देखिने प्रमाण पेश गरेको देखिदैन।यस्तो अबस्थामा उपभोक्ता समितिको नामबाट भएका बिभिन्न बैठक तथा सार्बजनिक सुनुवाई सहितका कार्य यथार्थरुपमा सबै प्रकृया पुरा गरी भएका हुन भनि विश्वस्त हुने अवस्था छैन। यस्ता कार्यमा सुधारका लागि सरोकारवाला सबैको ध्यान जान आवश्यक देखिन्छ।

५.४० **औषधि खरिद —** पालिकाकालाई आवश्यक पर्ने औषधिपालिकाबाट खरिद गर्नुपर्ने र तालुक निकायबाट प्राप्त हुने परिमाण एकिन गरी वार्षिक आवश्यकताको परिणाम विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । आपूर्ति हुने औषधी वा अन्य सामानमा उत्पादन मिति , म्याद सकिने मिति, ब्याच नं., उत्पादक कम्पनीको नाम र निःशुल्क वितरणको लागि लगायतका सूचना उल्लेख रहेको हुनुपर्दछ । आपूर्ति भएका औषधिको म्याद सकिने मिति भण्डार दाखिला समयदेखि कम्तीमा १८ महिना वा सेल्फ लाईफ को ७५ प्रतिशन बाँकी हुनुपर्ने तथा भण्डारमा दाखिला गर्दा समेत उल्लिखित सबै विवरण खुलाउनुपर्दछ। नमुना परीक्षणको क्रममा यसवर्ष पालिकाले आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि बोलपत्र तथा दरभाउपत्रको माध्यमबाट निम्नानुसार आपूर्तिकर्ताहरुबाट रु.३०७७४२२.०० को औषधि खरिद गरेको देखिन्छ। आपूर्ति हुने औषधी तथा औषधिजन्य सामग्रीमा उल्लिखित सूचना पूर्णरुपमा रहेको छैन भने औषधिको प्रयोग र मौज्दात समेत एकिन भएन। अत: पालिकाले औषधि खरिद, उपयोग र मौज्दातको अवस्था एकिन गरी औषधि खरिदलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ। यसको नमुना विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

औषधी आपूर्तीकर्ताको नाम	रकम	खरिद विधि
कफलासैनी मेडिसिन सप्लायर्स	१०४९५२९	सिलबन्दी दरभाउ
तुषार मेडिसिन	२३७३७५	सोझै खरिद
ग्लोवल फार्मेसी धनगढी कैलाली	४९९९२२	सोझै खरिद
रौलाकेदार मेडिसिन सप्लायर्स	१२९०५९६	सोझै खरिद
जम्मा	३०७७४२२	

५.४१ **स्यानिटरी प्याड-** स्यानिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको स्यानिटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। साथै दफा ५ मा स्यानिटरी प्याड त्रैमासिक,चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ। पालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरुमा कक्षा ६ भन्दा माथिका छात्रा विद्यार्थीहरु १५३१ जना रहेका छन। पालिकाले डि एण्ड जि ट्रेड एण्ड अर्डर सप्लायर्स धनगढी कैलाली बाट (सिल कोटेशन) २२,३३० थान स्यानिटरी प्याड रु. १६,०२,२८९ (मु अ कर समेत) मा खरिद गरेको छ। पालिकाले गत विगतको खपतलाई आधार मानी समयमै उचित परिमाणमा खरिद गर्नुपर्नेमा वर्षान्तमा खरिद गरि मौज्दातमा राखेको देखिन्छ। खरिद गरिएका प्याडहरु भण्डारण गर्दा गुणस्तरमा कमी नआउने गरी सुरक्षित रुपमा राखेको पाइएन।तसर्थ पालिकाले आवश्यकताको पहिचान गरी आवश्यक परिमाणमा मात्र प्याड खरिद गर्नुपर्दछ ।

५.४२ **न्यानो झोला कार्यक्रम-** स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शनमा प्रसुतिका आधारमा अनुमान गरी न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरिद गरी सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट

गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस पालिका अन्तर्गतका ८ बर्थिङ सेन्टरमा गत वर्ष ३३५ थानको रु.२,९९,०५५ र यस वर्ष ३०० थान को रु. २६९९९९ खरिद गरेकोमा गत वर्ष २७७ जना र यस वर्ष १९९ जना गरी ४७६ मात्र प्रसुति भएको अभिलेखबाट देखिन्छ । पालिकाको भण्डारमा खरिद गरिएका १९६ थान अल्या सहित ३५५ थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका छन् । खरिद भएका त्यस्ता झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परीक्षण गरेको देखिएन । तसर्थ माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरी गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ । लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

५.४३

परामर्श तथा डीपीआर खर्च- बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वयन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना डीपीआर लगायतको अध्ययत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ। यस कार्यालयले यो बर्ष स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहायबमोजिमको कार्य परामर्शदाताबाट गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरको छ।

ठेक्का अभिलेख खाता नं.	कामको विवरण	परामर्शदाता	स्वीकृत रकम	खर्च रकम	अध्ययनबाट निर्धारण भएको योजनाको लागत परिणाम	कैफियत
1	Preparation of Detailed Project Report of Jwalawan Tourism Place Ward no 1 and 4 and Chhatiban Lake Picnic Spot Construction Ward no 2 Masterplan Projects	M.H. Engineering Consulting and Construction Pvt. Ltd.	2,000,000.00	1996145	73,466,723.91	पर्यटन मन्त्रालयबाट १५ लाख बिनियोजन भइ कार्यअगाडि बढाइएको
2	Procuring Consultancy Service for Preparation of Detailed Project Report of Pokhari Dada ward No 1 and Ghanteshwor Ma.Vi. Ward No 4 Lift Water Supply Project and Killauda Khadina (Ubigad) Lift Irrigation Project Ward No 1As Per ToR	M.S.P Consult Pvt. Ltd. Dhangadhi-8 kailali	2,000,000.00	1996597	28,543,261.68	आ.व. २०८१।०८२ मा प्रदेश बिशेस कार्यक्रमअन्तर्गत ३५ लाख बिनियिजन भइ कार्य अगाडी बढाइएको।
3	Procuring Consultancy Service for Detail Engineering Survey , Design ,Drawing , Cost Estimate and Detailed Project Report of Silingbag Hat Ward no 4 and Rawatkatte Ward no 3 Overhead Tank Water Supply	Irish Engineering Consult Pvt. Ltd Dhangadhi-05, Kailali	2,000,000.00	1996258	125,972,136.43	GIZ बाट १९ लाख बिनियोजन भइ कार्य अगाडीबढाइएको।

	Projects As Per ToR				
4	Preparation of Detailed Engineering Survey, Detailed Design Drawing, Cost Estimate and Preparation of Detailed Project Report (DPR) of Kumara River Training Works (In ward no. 4) and Uttiseni Lift Water Supply Project (In ward no. 1) of Jorayal Rural Municipality, Rawatkatte, Doti/ 080-81	S.A.S. Civil Engineering Consultancy Pvt. Ltd , Mahalaxmi Municipality-04, Lalitpur	**1,000,000.00**	***9, 96,000.00***	**205,126,944.24**	**आ.ब. २०८१।०८२ मा प्रदेश समपुरक कार्यक्रमअन्तर्गत ४७.५० लाख बिनियिजन भइ कार्य अगाडी बढाइएको।**
5	Consultancy Service for Initial Environmental Examination (IEE) of Sakya academy Ward no 02 As Per ToR	Sandhya Engineering Consultancy Pvt. Ltd., Banke	**500,000.00**	**496,974.00**	**-**	**बन मन्त्रालय बाट रुख कटान कार्य भय पश्चतापकार्य अगाडि बढाइने**
6	Consultancy Service for Preparation of Initial Environmental Examination (IEE) for River Bed Materils	Golden Eye Engineering Consultancy and Research Center Pvt. Ltd	**500,000.00**	**496,974.00**	**3034725**	**कर सँकलन कार्य अगाडी बढाइएको**

यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा कुनै आधार नलिई स्वीकृत बजेट बमोजिमकै रकम खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन। साथै परामर्श सेवा खरिद गर्दा पालना गर्नुपर्ने खरिद नियमावलीको पूर्ण रुपमा पालना गरेको देखिएन। डी.पी.आर. तयार गर्दा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्ति प्रयोग नगर्नाको कारण स्पष्ट गर्दै आगामी दिनमा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनु पर्दछ। यसरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजनाहरु कार्यान्वयनमा गएको समेत नदेखिएकोले खर्चको सार्थकता समेत देखिएन। अत: डी.पी.आर. तथा परामर्श सेवा खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावलीमा भएको परामर्श सेवा खरिद प्रक्रियाको पूर्ण पालना हुनुपर्दछ साथै सो को आवश्यकता र औचित्यता पुष्टि हुने आधार संलग्न गरी लागत अनुमानलाई यथार्थपरक बनाउनुपर्दछ।

५.४४ **अन्य कार्यालयको खर्च-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्यिता, प्रभावकारिता, कार्यदक्षता र औचित्यता समेतको आधारमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आफ्नो कार्य क्षेत्र भन्दा वाहिरको कार्यालय तथा संघ संस्थाको लागि बजेट विनियोजन गरी निम्नानुसार खर्च गरेको देखियो। जसले गर्दा बजेटमा मितव्ययीता र

प्रभावकारीता कायम भएको देखिदैन। पालिकामा यस्तो प्रकृतीको खर्चले थप अनुत्पादक व्ययभार वढ्दै जाने देखिन्छ। अत: पालिकाले यस्तो प्रकारको खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

गो.भौ. नं. र मिति	विवरण	खर्च रकम
७३६।२०८१।०२।२६	घण्टेश्वरी प्रहरी चौकी व्यवस्थापन	५००००
२१४(२०८१।३।१८)	प्रहरी पोष्ट भान्साघर मर्मत	२४७४५
९६(२०८०।१२।७)	इलाका प्रहरी कार्यालय गोलघर निर्माण	१४२६३३
८३२(२०८१।०३।०९)	अस्थायी प्रहरी पोष्ट गडसेरा व्यवस्थापन खर्च	७५०००
जम्मा		२९२३७८

५.४५ **कर्मचारी कल्याण कोष** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। गत वर्षको अल्या भइ आएको रु. १,५५,४८२ कर्मचारी कल्याणकारी कोषमा रहेको छ।यस वर्ष रु. ५,००,००० कर्मचारी कल्याण कोषको लागि बजेट व्यवस्था गरेको भएपनि यस कोषमा रकम ट्रान्सफर भएको देखिएन । साथै, उक्त कोषको सञ्चालन सम्बन्धी पालिकाबाट कुनै ऐन कानूनको व्यवस्था भएको देखिएन। पालिकाले कर्मचारीको समेत योगदान रहने गरी कानून बमोजिम कर्मचारी कल्याण कोषको व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।

५.४६ **सेवा प्रवाहको स्थिति**- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा ११ (२) मा पालिकाको काम कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था छ। पालिका तथा अन्तर्गतका ६ वडाहरुबाट यस बर्ष सम्पादित सेवा प्रवाहको स्थिति निम्नानुसार रहेको छ। पालिकाबाट यो वर्ष नागरिकता सिफारिस, घरबाटो सिफारिस, जन्म तथा मृत्यु दर्ता, नाता प्रमाणित, बसाईसराई, सम्बन्ध बिच्छेद, बिवाह दर्ता र अन्या दर्ता तथा सिफारीस जस्ता विषयमा पञ्जिकरण तथा सिफारिस गरेको भएतापनि सोको आर्थिक वर्ष खुल्नेगरी स्पष्ट अभिलेख उपलव्ध भएन । यस वर्षको सेवा प्रवाहको स्थिति निम्नानुसार छ

सि.नं.	विवरण	जम्मा
१	स्वीकृत घरनक्सा दर्ता पास	२
२	जन्मदर्ता	६११
३	मृत्युदर्ता	१२९
४	बसाईसराई दर्ता	२०५
५	विवाह दर्ता	२०८
६	सम्बन्धविच्छेद दर्ता	८

पालिकाले ऐन बमोजिम सोको अभिलेख व्यवस्थित गर्नु पर्दछ। पालिकाले वडा कार्यालयबाट सम्पादित सेवालाई सरल सहज र व्यवस्थित तुल्याउँदै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ।

५.४७ **भ्रमण खर्च र अभिलेख** - भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम २१ मा भ्रमणमा खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्वन्धित कार्यालयले भ्रमण आदेश नम्बर, भ्रमणमा खटिनेको नाम र दर्जा , खटिएको स्थान, मिति समेत खुल्ने स्थान र बस, जिपको टिकटसमेत गरी अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालय प्रमुखबाट प्रमाणित गरी भ्रमण अभिलेख राख्नुपर्ने र भ्रमणमा खटाउने पदाधिकारीले विश्वसनीय आधार र प्रमाण स्थापित हुने गरी आवश्यकता अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको व्यवस्था समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष कर्मचारीलाई भ्रमण खर्च स्वरुप रू.१९,९९,००० र पदाधिकारी भ्रमण खर्च रू.६,६६,३८७ गरी जम्मा रू.२६,६५,३८७ खर्च गरेकोमा भ्रमण अभिलेख खाता प्रमाणित, कोष प्रमाणित, बस वा माईक्रो बसको टिकट, र अनुगमन प्रतिवेदन व्यवस्थित रुपमा राखेको पाईएन। जसले गर्दा अनुगमन तथा भ्रमणको सहि सदुपयोग भएको छ भन्ने आधार

रहेन। भ्रमण पश्चात अनिवार्य रुपमा कामको जिम्मेवारी र व्यहोरा खुलेको अनुगमन प्रतिवेदन राख्ने व्यवस्था समेत गरी नियमावलीको व्यवस्था पालना गरिनुपर्दछ।

५.४८ **मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को नियम ८(२) मा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा, टुक्रा पारी खरिद गर्न नहुने उल्लेख छ। त्यस्तै सोही नियमावली, २०६४ को नियम ३ मा खरिदलाई बढी सुविधाजनक समुहमा विभाजन गर्ने वा प्याकेजिमा समावेश गर्ने व्यवस्था छ। नियम ८ मा खरिद योजना बनाउदा खरिदको सम्भावित प्याकेज बनाउनु पर्ने र नियम ९ मा खरिद सम्बन्धी सम्पुर्ण काम एउटै सम्झौताबाट हुन सक्ने नसक्ने एकिन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यो वर्ष पालिकाले विभिन्न समयमा पटक पटक गरी निम्नानुसार रू. २९,९८,००० को कार्यालय मालसमान खरिद गरेको देखियो। खरिदलाई खुला र प्रतिस्पर्धात्मक बनाई खर्चमा मितव्ययिता अपनाउनु पर्दछ।

५.४९ **घरभाडा खर्च** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी सोहि ऐनको दफा ७३ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र औचित्य समेत कायम राख्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाले यो वर्ष घरभाडातर्फ रू.५,४०,००० खर्च गरेको छ। यस पालिकाले आफ्नो कार्यालयको भवनको अतिरिक्त विभिन्न अन्य भवनहरु पनि भाडामा लिई खर्च गरेको मनासिब देखिएन। यस्तो खर्चलाई नियन्त्रण गरी मितव्ययिता कायम गर्नुपर्दछ।

६ विपद व्यवस्थापन तर्फ

६.१ **समिति गठन**- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७(१) मा गाउँकार्यपालिकाको अध्यक्ष वा नगरकार्यपालिकाको प्रमुखको अध्यक्षतामा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाले उक्त समिति गठन गरेको भए पनि उक्त समितिले उक्त दफाको उपदफा २ मा व्यवस्था भए बमोजिमका कार्यहरु गरेको देखिएन। ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम यस समितिलाई सक्रिय बनाउनुपर्दछ।

६.२ **कार्य योजना** - विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा १७ तथा नियमावलीको नियम ८ मा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा परिषदबाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम कार्यकारी समिति र प्रदेश विपद व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत एकिकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी स्थानीय विपद व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्ने, विपद व्यवस्थापनको लागि बजेट विनियोजन गर्ने, भौतिक संरचना निर्माण लगायतमा भवन संहिता लगायत स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्ड लागु गराउने लगायत उल्लेख छ। पालिकाले ऐन तथा नियमावलीमा भएका उल्लिखित प्रावधानहरुको प्रभावकारी पालना गरेको छैन। विपद व्यवस्थापको सम्बन्धमा ऐन नियम तथा संविधानले दिएको कार्यक्षेत्रको प्रयोग हुनुपर्दछ।

६.३ **प्रकोप व्यवस्थापन कोष** - विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा विपद व्यवस्थापनको लागि प्रत्येक स्थानीय तहमा विपद व्यवस्थापन कोषमा रहने र कोषमा रहने रकम खर्च स्थानीय तहले बनाएको नियम बमोजिम हुने व्यवस्था छ। पालिकामा विपद व्यवस्था कोषमा गत बर्षको मौज्दात रु.१९,३९,२७२ र यो वर्ष आम्दानी नभएकोमा कोषबाट यो बर्षमा रु.५,०८,५०० खर्च भई रु.१४,३५,७७२ बाँकी रहेको देखीयो। विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई प्रणालीगत तथा संस्थागत बनाउन आवश्यक कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था गर्नु पर्दछ।

६.४ **वार्षिक प्रतिवेदन** - विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ४५ मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति समक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित समितिमा पेस गरेको पाइएन। ऐनमा भएको व्यवस्थाको पालना हुनुपर्दछ।

७ सार्वजनिक परीक्षण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस आ.व. मा १ पटक भएको देखियो।तोकिए बमोजिम सार्वजनिक परीक्षण गरी पालिकाबाट हुने आर्थिक कारोबारमा जवाफदेहिता र पारदर्शिताको प्रवर्द्धन गर्नु पर्दछ।

८ ठेक्का व्यवस्था

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ। पालिकाले वोलपत्र मार्फत प्रतिशपर्धि आपूर्तिकर्ता छनौट गरी वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका सडक निर्माणका योजना कार्यान्वियन गर्दै आएको छ। यस्ता योजना लागत अनुमान भन्दा ०.०४ देखि ४३.७६ प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो। पालिकाको स्वीकृत नर्मशका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश योजना निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी फरफारक गरेको पाइयो। यस्ता योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गरेको भएपनि न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा पालिकाको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ। साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमानै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ। यस्ता केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ। लागत अनुमानको तुलनामा उल्लेख्य प्रतिशत घटीमा गर्ने गरी कबोल तथा सम्झौता भएका केही योजनाको विवरण देहायमा उल्लेख छ।

ठेक्का अभिलेख खाता नं.	ठेक्कानं.	कामको विवरण	निर्माण व्यवसायीको नाम र ठेगाना	सम्झौता र भुक्तानी सम्बन्धी विवरण			
				लागत अनुमान	सम्झौता	हालसम्म भुक्तानी	घटि प्रतिशत
१	03/JRM/2080/081	Upgrading of Chhahara-Jharana Road at Jorayal Rural Municipality Ward No. 2 Doti	NKP Construction Jujunai 06 Bajhang	172840000	118222560	11540231.56	31.60
२	04/JRM/2080/084	Construction of Haat Manipur Ghoradi Road at Jorayal Rural Municipality Ward No. 4 and 1 Doti	Dageswori Nirman Sewa	9,600,000	5,398,744.85	5,375,441.00	43.76
३	JRM/SQ/GOODS-05/2080/2081	Procurement Supply And Delivery of Sanitary Pad	D & G Trade and Suppliers Dhangadhi Kailali	1640000			-
४	06/JRM/2080/081	Construction of Gabar lift Irrigation at Jorayal Rural Municipality Ward no 6 Gabar Doti	T.S.G. Construction Company Pvt. Ltd.	5871018	4469242	4469241	26.21
५	07/JRM/SQ/2080/081	Construction of Side Drain and RCC Footpath Along Haat Manipur Road Section	Labina Construction Dhangadhi-4 kailali	1,999,844	19 99137	1,997,779	0.04
६	08/JRM/SQ/2080/081	Construction of Gabion and Tarjali Gherbar Works Chhahara Jharana Road Section	NKP Construction Bungal-6 Bajhang	1,999,863	1,996,730.76	6,467,020.00	0.16
७	09/JRM/SQ/2080/081	Procurement Supply And Delivery of	Kaflasaini Medicine Suppliers	1287000	1049580	10 49580	18.45

		Allopathy Drugs	Attariya Kailali				

९ **पेश्की बाँकी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा कुनै व्यक्ति फर्म वा संस्थालाई उपलव्ध गराएको पेश्की रकम तोकिएको म्याद भित्र फस्र्यौटगर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकालेगत वर्ष पेश्कीको रुपमा भुक्तानी भएको निम्नानुसार रकम आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म फस्र्यौट नभएकोले नियमानुसार पेश्की फस्र्यौट हुनुपर्दछ।

क्र.सं.	**गो.भौ.न. मिति**	**पेश्की प्राप्त गर्नेको नाम**	**म्याद नाघेको पेश्की**		**म्याद ननाघेको पेश्की**		**जम्मा**
			यस आव	**गत आव**	**यस आव**	**गत आव**	
१	६(२०८०।०४।०१)	सुरेन्द्र शाह	०	५२३५६.१५	०	०	५२३५६.१५
२	१९४(२०८०।०४।०१)	सुरेश चौधरी	०	७५०००	०	०	७५०००
३	६(२०८०।०४।०१)	श्री रामपुर नमूना मा.वि.	०	४३१५०००	०	०	४३१५०००
४	६(२०८०।०४।०१)	केराबारी लिप्ट खानेपानी	०	११००००	०	०	११००००
५	६(२०८०।०४।०१)	बेत्राइना बागबजार लघु जलविद्युत आयोजना	०	२४००००	०	०	२४००००
जम्मा			०	४७९२३५६	०	०	४७९२३५६

पेश्की	३,५०,०००

१० **सामुदायिक वन क्षेत्रको वन पैदावर विक्री**

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६२ख मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार विक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक कार्ययोजना बनाई गाउँपालिका तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने र सोही बमोजिम वन पैदावार विक्री वापत प्राप्त हुने रकमको दश प्रतिशत रकम सम्बन्धित स्थानीय तहको संचित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी वन ऐन, २०७६ मा वन पैदावार भन्नाले काष्ठ तथा गैर काष्ठ वस्तु र ढुंगा माटो नदि जन्य र खनिज जन्य पदार्थ समेतलाई सम्झनु पर्ने व्यवस्था उल्लेख छ। पालिका अन्तर्गतका सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरुले वन पैदावार विक्री गरेको देखिन्छ तर पालिकाको संचित कोषमा नियमानुसार दाखिला हुनु पर्ने कुनै रकम दाखिला भएको अवस्था देखिदैन। यस सम्बन्धमा अनुगमन गरी सामुदायिक वन उपभोक्ताहरुको वन पैदावार विक्री वापतको आय नियमानुसार पालिकाको संचित कोषमा दाखिला हुनु पर्दछ। रु.

क्रस	सा.व.उ.स.को नाम	ठेगाना	परिमाण क्यू फिट	सकार मूल्य	वार्षिक स्वीकृत कटान परिमाण	पालिकाको संचित कोषमा दाखिला हुनुपर्ने	दाखिला रकम	घटी दाखिला
१	भगवती सा.व.उ.स.	जोरायल गा पा ६	२७८२.७४	८२०२००	२९१०.९९	८२०२०	०	८२०२०
२	हरियाली सा.व.उ.स.	जोरायल गापा४	१५४२.६२	४९४४९१	१५७६.३६	४९४४९.१	०	४९४४९.१
३	जनसेवा सा.व.उ.स.	जोरायल गापा४	४२९९.७६	१२४००००	४५००	१२४०००	०	१२४०००
४	छहरा सा.व.उ.स.	जोरायल गापा२	२६०१.१६	७३७५००	२७२४.३४	७३७५०	०	७३७५०
५	मालिका सा.व.उ.स.	जोरायल गापा४	४४०९.१६	१४०५७०१	४५००	१४०५७०.१	८६७७५	५३७९५
६	त्रिशुल हरियाली सा.व.उ.स.	जोरायल गापा६	१५६३.३५	११३१४००	२१०३.८८	११३१४०	०	११३१४०
			५०३.१२	१९११००.	५४३.२	१९११०	०	१९११०
			१९६.२२	५५८००.	१८७३.४८	५५८०	०	५५८०
७	मालिका भगवती सा.व.उ.स.	जोरायल गापा६	७९७.०६	६९६६२५	१०००	६९६६२.५	०	६९६६२.९
			२६५.७१	११३१४२.	३००	११३१४.२	०	११३१४.२
८	सैधारा सा.व.उ.स.	जोरायल गापा६	५६१.४६	१५८६४०.	१३३२.९१	१५८६४	०	१५८६४
			३२४.०९	३१८७९६	९७२.७८	३१८७९.६	०	३१८७९.६
९	महेन्द्र सा.व.उ.स.	जोरायल गापा४	३५१०.५८	९७४९१७	३८५०.३	९७४९१.७	०	९७४९१.७
१०	अम्बिके केदारेश्वर सा.व.उ.स.	जोरायल गापा५	२१९८.७५	६८५३५२	४३६३.७६	६८५३५.२	०	६८५३५.२
११	बसेनी सा.व.उ.स.	जोरायल गापा२	३४७५.८१	९५४५००	३८०२.०२	९५४५०	०	९५४५०
१२	असिउं मणने सा.व.उ.स.	जोरायल गापा६	२१२९.९३	६९३३३५	३५७०.९९	६९३३३.५	०	६९३३३.५
१३	मसानी सा.व.उ.स.	जोरायल गापा४	३३५०.८६	१०२३०००	३८३२.०७	१०२३००	०	१०२३००
१४	अलडामष्टा सा.व.उ.स.	जोरायल गापा१	४१९०.५२	१३१४०००	४८५०.४९	१३१४००	०	१३१४००
			२०१३.७५	१८५६०००	२०३०.४१	१८५६००	०	१८५६००

१५	छडी सा.व.उ.स.	जोरायल गापा४	१६५१.७	५३७५००.	१८१०.	५३७५०.	०.	५३७५०
१६	भगवती सा.व.उ.स.	जोरायल गापा६	२९२०.१३	९६३०००	२९२९	९६३००	०	९६३००
जम्मा						१६३६४९९.९	८६७७५.	१५४९७२५.२

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **२२,४७९.५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **५७,४८९.२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **५६,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **८९,६१८.४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **१४८,६००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **९१,४१०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **१५९,६५७.८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-१** को निर्णयले रू **६०,१००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	१५,४९,७२५.२

११ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। यस कार्यक्रमलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ तयार गरेको छ। यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकाका ६ वडामा सूचिकृत १४३३ बेरोजगार मध्ये यो वर्ष २६ योजना सञ्चालन गरी ८० जनालाई औसत १०० दिनले ८००० दिन रोजगारी उपलब्ध गराई रू. ५३४४००० श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ। पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन। योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन। तसर्थ कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थित तवरले कार्य सञ्चालन गर्नुपर्दछ। अत्यन्तै थोरै संख्या वर्षको करिब ५.५८ प्रतिशत मात्र रोजगार उपलब्ध गराएर कार्यक्रमको सार्थकता हासिल हुदैन। रोजगारी सृजना सहित स्थानीय तहमा भौतिक पूर्वाधार विकास तथा स्वरोजगारी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने प्रमुख लक्ष्य रहेकोले सोही अनुरुप स्थानीय नागरिकको उत्पादकत्व वृद्धि हुने स्वरोजगारमुलक कार्यक्रममा केन्द्रीत हुन पर्दछ।

वडा नं.	सुचिकृत बेरोजगार संख्या	रोजगार संख्या	रोजगार प्राप्त गरेको दिन	प्रति व्यक्ति रोजगार प्राप्त गरेको दिन	कुल खर्च	प्रति व्यक्ति औषत रोजगारी आय	रोजगार प्रतिशत
१.	२०६	११	११००	१००	७३४८००	६६८००	५.३४
२.	२६२	१६	१६००	१००	१०६८८००	६६८००	६.११
३.	१६४	१२	१२००	१००	८०१६००	६६८००	७.३२
४.	४३४	२२	२२००	१००	१४६९६००	६६८००	५.०७
५.	१९३	१०	१०००	१००	६६८०००	६६८००	५.१८
६.	१७४	९	९००	१००	६०१२००	६६८००	५.१७
जम्मा	**१४३३**	**८०**	**८०००**	**१००**	**५३४४०००**	६६८००	**५.५८**

१२ **सामाजिक सुरक्षा तर्फ**

१२.१ **सामाजिक सुरक्षा वितरण** - यस वर्ष पालिकालाई रू. **८३५९९८८६** निकासा भएकोमा पालिकाबाट उपलब्ध विवरण अनुसार वडागत सामाजिक सुरक्षा वितरणको विवरण निम्नानुसार रहेको भएपनि सबै लाभग्राहिले सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैकबाट बुझे नबुझेको सम्बन्धमा कुनै विवरण नभएकोले वास्तविक खर्च कति हो एकिन हुन नसकेको। पालिकाले यसको एकिन गर्नुपर्दछ ।

वडा	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	जम्मा खर्च
१	२३४६२०७	२३८५९१६	२४१४२०२	२४५१३६४	**९५९७६८९**
२	४०३३३९०	४०९६६८१	४२०५४४७	४२६०८०२	**१६५९६३२०**
३	३७००४६४	३७१७९७४	३६९८५२९	३७६८३४६	**१४८८५३१३**
४	४८३३१०३	४७९१३४३	४८१२२०४	४८७९६३६	**१९३१६२८६**
५	३१९०२३३	३१७७८८५	३१७८६५४	३३४१४४७	**१२८८८२१९**
६	२५६९०१९	२५७५५९६	२५७९९३५	२५९१५०९	**१०३१६५०५९**
जम्मा	**२०६७२४१६**	**२०७४५३९५**	**२०८८८९७१**	**२१२९३१०४**	८३५९९८८६

१२.२ **ग्राहक परिचान विवरण (के वाइ सी) अद्यावधिक नभएको** - सामजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुँदा नं. २४ अनुसार बैंकले सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धित लाभग्राहीको नाममा शुन्य मौज्दातमा खाता खोलि जम्मा गरिदिने र सम्बन्धित लाभग्राहीले कागजात पेश गरे पश्चात खाता सक्रिय हुने उल्लेख छ। इ.एफ.टी. मार्फत सबै रकम सम्बन्धित लाभग्राहीको खातामा जम्मा गराए तापनि के कति लाभग्राहीको खाता अध्यावधिक भइ सक्रिय भए र के कति निश्क्रिय अवस्थाममा छन् सो को विवरण उपलब्ध गराएको छैन। जसबाट खर्च रकम सबै लाभग्राहीले बुझे नबुझेकोमा एकिन हुन नसक्ने र खाता दोहोरो पर्न जाने भएकोले बैंकबाट खाता सक्रिय भएको विवरण प्राप्त गरी लाभग्राहीको खाता अध्यावधिक गर्नुपर्दछ।

१३ **बढी ग्रेड भुक्तानी**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **२०,६७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **४७,५१४**

सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(..... कार्यालयले बेरुजु फस्योँट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **१२,६२२** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

१४ **शिक्षा तर्फ**

१४.१ **कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान -** कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०/८१ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.१३ को बुदा नं. ९.३ अनुसार स्थानीय तहले शैक्षिक, व्यवस्थापकीय सुधार, सुशाभनमा उत्कृष्ट कार्य गरेका विद्यालय छनोट गर्दा कम्तिमा आधारभुततर्फ १०० विद्यार्थी र माध्यामिकतर्फ २०० विद्यार्थी भएका विद्यालयहरु मध्ये सामाजिक परिक्षण मापदण्ड २०७८ ले तोकेको विधि प्रक्रिया र पद्धति बमोजिम प्राप्त गरेको समष्टिगत अङ्कलाई आधार मानि उच्च अङ्क प्राप्त गर्ने प्रथम र द्बितिय हुने विद्यालयलाई क्रमशः ३ लाख र २ लाख निकासा गर्ने व्यवस्था छ। पालिकाको शिक्षा शाखाबाट विद्यालयको स्व-मुल्याङ्कनको आधारमा देहाएका विद्यालयलाई निकासा भएको देखियो। कार्यान्वियन पुस्तिकाको सबै व्यहोरा पालना गरीअनुदान भुक्तानी दिनुपर्दछ।

क्र.सं.	**विद्यालयको नाम**	**रकम**
१	श्री शिवपुर मा वि चनकट्टे	३००००००
२	श्री रामपुर मा वि बुडर	२००००००
जम्मा		**५०००००**

१४.२ **सामुदायिक सिकाई केन्द्र अनुदान -** कार्यक्रम कार्यान्विय पुस्तिका २०८०/०८१ को क्रियाकलाप नं. २.७.१३.११ मा शैक्षिक पहुँच सुनिश्चितता, अनौपचारिक तथा वैकल्पक शिक्षा कार्यक्रमको बुदा नं. ६.७ मा सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सञ्चालन गर्न रु २५०००० अनुदान दिने व्यवस्था छ। यस वर्ष पालिकाले देहायका सामुदायिक सिकाई केन्द्रलाई रु २५०००० को दरमा निकासा दिएको पाइयो । पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्विय पुस्तिका २०८०/०८१ को व्यवस्था बमोजिम अनुदानको उपयोग भए नभएको सम्बन्धमा सुनिश्चित हुनुपर्दछ।

क्र. स.	**सामुदायिक सिकाइ केन्द्र**	**संघ सशर्त**
१.	श्री घण्टेश्वर सामुदायिक सिकाई केन्द्र	२५००००
२.	श्री छतिवन सामुदायिक सिकाई केन्द्र	२५००००
३.	श्री सरस्वतिनगर सामुदायिक सिकाई केन्द्र	२५००००
४.	भागेश्वर सामुदायिक सिकाई केन्द्र	२५००००
५.	श्री लक्ष्मीनगर सामदायिक सिकाई केन्द्र	२५००००
जम्मा		**१५०००००**

१४.३ **शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्ति-** स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ। पालिका अन्तर्गत विभिन्न तहका ५६ वटा सामुदायिक विद्यालयमा २३८ शिक्षक दरवन्दी रहेकोमा २३८ शिक्षकको पदपूर्ति रहेको छ। शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७ को उपनियम (१) मा सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा सामान्यतया उपत्यका तथा तराई, पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा क्रमश: ५०, ४५ र ४० विद्यार्थी हुनुपर्ने व्यवस्था छ। सोही नियमावलीको नियम १२ (क) मा अधिकांश कक्षामा नियम ७७ बमोजिमको विद्यार्थी संख्या नभएकोमा विद्यालय गाभ्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिका स्थित ५६ वटा सामुदायिक विद्यालयमा ५७४० जना विद्यार्थी अध्ययनरत रहेका छन।

सि.नं.	विद्यालयको नाम	शिक्षक दरबन्दी	पदपूर्ति				पालिका अनुदान शिक्षक	नीजि स्रोतशिक्षक	विद्यार्थी संख्या
			स्थायी	राहत	करार	जम्मा			
१	गौरीशंकर मा वि गैरा	१०	७	३		१०	१		४७०
२	समैजी आ वि गडाखर्क	३	१	२	०	३			२६
३	वेताल आ वि चुचुढुङ्गा	३	२	१	०	३			३५
४	घण्टेश्वर मा वि जोरायल	२३	११	१२	०	२३	१		६७५
५	जनता आ वि सिसमडा	२	०	२	०	२	१		२१
६	महाकाली मा वि खतेडा	६	४	२	०	६	१		८८
७	नवोदय मा वि गडससेरा	१६	१२	४	०	१६			२१५
जम्मा ५६ वटा विद्यालयको		**२३८**	**१३०**	**१०४**	**४**	**२३८**	**२८**		**५७४०**

यस पालिकामा रहेका विद्यालयमध्ये उल्लेखित विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:९ देखि १:४७ सम्म रहेको प्राप्त विवरणबाट देखिन्छ। सो अनुसार कतिपय विद्यालयमा शिक्षक दरबन्दी न्यून अवस्थामा रहेको र कतिपयमा न्यून विद्यार्थी संख्या रहेका कारण प्रति विद्यार्थी लागत बढ्ने गरेको अवस्था देखिन्छ। अतः न्यून विद्यार्थी संख्या भएको विद्यालय समायोजन एवं शिक्षक दरबन्दी मिलान गरी पठनपाठन व्यवस्थित गर्न सम्बन्धित निकायले ध्यानदिनुपर्दछ ।

१४.४ **प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा अनुदान** - कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०/०८१ को क्रियाकलाप नम्बर २.७.१३.५० मा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाई सामाग्री तथा डिजिटल सामग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाई अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत विद्यालयलाई निकासा पश्चात अनुदानको प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्दछ। यस वर्ष ५६ वटा साधारण विद्यालय र १ वटा प्राविधिकधार सञ्चालित विद्यालयलाई जम्मा रु ३२०५३०० निकासा भएकोमा अनुदान उपयोगको प्रगति प्रतिवेदन पेश भएको पाईएन। कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाको पालना हुनुपर्दछ।

१४.५ **विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना** - शिक्षा तथा मावन स्रोत विकास केन्द्रद्धारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०८०/८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१३ विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कर्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानको बुँदानं. ९.६ मा विज्ञान प्रयोगशाला स्थापन गर्न रु. ६५००००।०० अनुदान दिने व्यवस्था छ। यस वर्ष पालिकाले श्री घण्टेश्वर मा वि र कफलकट्टेश्वर मा वि लाई विज्ञान प्रयोगशालाको लागि रु ६५००००।०० को दरमा निकासा भुक्तानी दिएको छ। विद्यालयले विज्ञान प्रयोगशाला स्थापनाको लागि खरिद गरिएका सामग्रीको प्राविधिक स्पेसिफिकेशन विना खरिद गरेको देखिन्छ। स्पेसिफिकेशन विना खरिद गरिएका सामग्रीको गुणस्तरमा आश्वस्त हुन े आधार देखिदैन। अतः प्राविधिक तथा ल्याब सामग्री खरिदमा निर्देशिकामा उल्लेखित तथा आवश्यक मापदण्डका आधारमा खरिद गर्नु पर्दछ ।

१४.६ **दिवाखाजा कार्यक्रम** - आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम पुस्तिका २०८०/८१ को अनुसूची ४ (ख) मा ४ देखि ९ वर्ष उमेरका बालबालिकाका लागि दैनिक आवश्यक पर्ने वृहत र सुक्ष्म पोषक तत्वको मात्रा तोकिएको छ। त्यसै गरि उक्त अनुसूचीले दिवा खाजा व्यवस्थापन सम्बन्धमा दिवा खाजाका लागि स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने खाद्यान्न प्रयोग गरी विद्यालयमा दिवा खाजा तयार गरी विद्यार्थीलाई उपलब्ध गराउने, विद्यालय व्यवस्थापन समितिले अभिभावक आमा समूह मार्फत खाजा व्यवस्थापनको प्रत्यक्ष रेखदेख तथा अनुगमनको व्यवस्था मिलाउन सक्ने र दिवा खाजाका लागि विद्यार्थीलाई नगद

उपलब्ध नगराउने उल्लेख छ। पालिकाले सशर्त अनुदानबाट कुल ५६ विद्यालयका लागि खाजा वापत रू. ७८२७२७० विद्यालयको खातामा रकम निकासा गरेको पाइयो। दिवा खाजा कार्यक्रमको लक्ष्य बमोजिम खर्च भएको सम्बन्धमा पालिकाले अनुगमन गरको पाइएन साथै विद्यार्थीहरुले तोकिए बमोजिमका पौष्टिकयुक्त खानेकुरा पाए नपाएको सम्बन्धमा पालिका र अन्य कुनै सम्बन्धित निकायबाट अनुगमन हुने गरेको नदेखिएकोले निकासा गरेको रकमको सहि सदुपयोग भएको छ छैन एकिन हुन सकिएन।

१४.७ **अनुदान व्यवस्थापन** - कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०/८१ मा भएको व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहले अनुदान प्राप्त गर्ने विद्यालयले निर्धारित मापदण्ड र प्रकृया अनुरुप गरे नगरेको नियमित रुपमाअनुगमन गरी सो को एक प्रति प्रतिवेदन शिक्षा तथा मावनस्रोत केन्द्रमा पठाउने व्यवस्था छ। यस पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ५६ वटा विद्यालयमा कार्यक्रम वापत दिएका अनुदान रकम कार्यक्रम कार्यान्वियन भए नभएको बारेमा अनुगमन गरेको पुष्टि गर्ने अनुगमन प्रतिवेदन देखिएन। अतः विद्यालयमा गएको अनुदान रकम प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वियन भएको छ भनि विश्वस्त हुने आधार देखिएन। पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिकामा उल्लेख गरेको व्यवस्था बमोजिम अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्दछ।

क्र.सं.	**विद्यालयलाई गएको अनुदान**	**रकम**	**कैफियत**
१	शिक्षण सहयोग अनुदान	५७८०८८०	
२	पाठ्यपुस्तक अनुदान	३५२४०००	
४	गैरआवासिय छात्रवृत्ति	१०७६९००	
५	आवासीय छात्रवृत्ति	३२४००००	रामपुर नमुना मा. वि.
६	नमुना विद्यालयको शैक्षिक तथा व्यवस्थापकिय योजना कार्यान्वियनका लागि कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान	३००००००	
७	विशेष शिक्षा विद्यालयलाई आवास सञ्चालन तथा स्रोतकक्षा व्यवस्थापन अनुदान	७५००००	रामपुर नमुना मा. वि.
८	विद्यालयलाई इन्टरनेट जडान तथा सञ्चालन खर्च	६६००००	
जम्मा		**१८०३१७८०**	

१४.८ **अनुगमन नियमन व्यवस्था** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार माध्यामिक तहसम्मका विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति निर्माण, अनुगमन मुल्यांकन तथा नियमन सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित पालिकाले गर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले विद्यालय अनुगमन मापदण्ड तयार गरेको छैन। जसबाट विद्यालय अनुगमन कार्यका साथै शिक्षण शिकाई कार्य प्रभावकारी रुपमा संचालन हुन नसक्ने देखिएकोले मापदण्ड तयार गरी विद्यालय अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

१४.९ **ICT व्यवस्थापन** - शिक्षा तथा मावन स्रोत विकास केन्द्रद्धारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका, २०८०/८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१३ विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कर्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानको बुँदानं. ९.५ मा पुस्तकालय तथा ICT ल्याब व्यवस्थापन गर्न रु. ६५००००।०० अनुदान दिने व्यवस्था छ। यस वर्ष पालिकाले श्री खैगाड आ वि र जगदम्बा आ वि लाई ICT व्यवस्थापनको लागि ।०० को दरमा निकासा दिएकोमा विद्यालयले ICT व्यवस्थापनको लागि खरिद गरिएका सामग्रीको प्राविधिक स्पेसिफिकेशन विना खरिद गरेको देखिन्छ। स्पेसिफिकेशन विना खरिद गरिएका सामग्रीको गुणस्तरमा

आश्वस्त हुन◌े आधार देखिदैन। अतः प्राविधिक तथा ल्याब सामग्री खरिदमा निर्देशिकामा उल्लेखित तथा आवश्यक मापदण्डका आधारमा खरिद गर्नु पर्दछ।

१४.१० **पाठ्यपुस्तक अनुदान -** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम (५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनुपर्नेछ व्यवस्थ◌ा छ साथै कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०/०८१ को क्रियाकलाप नं. २.४.६.१मा सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानको व्यवस्था रहेको छ सोहि कार्यक्रमको बुदा नं. ३.१ को (५) मा विद्यालयलाई पाठ्यपुस्तक व्यवस्थापनका लागि कक्षा ११-१२ का लागि आर्थिक वर्षको प्रथम त्रैमासिक तथा कक्षा १-१० सम्मको लागि तेस्रो त्रैमासिक भित्र अनुदान दिने र यसरी अनुदान दिँदा पहिलो पटक विद्यार्थी सङ्ख्याको ७५ प्रतिशत सङ्ख्यालाई मात्र अनुदान दिने तथा बाँकि अनुदान शैक्षिक सत्रमा भएको नयाँ विद्यार्थी भर्नाको विवरण, पाठ्यपुस्तक खरिद र वितरणका आधारमा यकिन गरि नपुग रकम मात्र दोस्रो पटक अनुदान दिने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले २०८१ को शैक्षिक सत्रको लागि पहिलो पटक ७५ प्रतिशत अनुदान ५६ वटा विद्यालयलाई रू. २५७९६६७ भुक्तानी दिएकोमा दोस्रो पटक थप अनुदान रकम रू. ९४४३३३ गरि जम्मा रु ३५२४००० पाठ्यपुस्तक अनुदान दिएको पाईयो। तर नमुना परिक्षणको क्रममा भौ.न. १९१ र मिति २०८०/१२/१५ मा पेश्कीको रुपमा लिएको ७५ प्रतिशत पाठ्यपुस्तक अनुदान पेश्की फर्छौट गर्दा भौ.न. ३८८ मा निम्नानुसारका विद्यालयले विद्यार्थी सँख्या भन्दा बढीको विल भरपाई पेश गरेको पाईयो। त्यसैले बढी भुक्तानी भएको रकम असुल उपर गर्नुपर्ने रू.

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	७५ % निकासा	विल भरपाई पेश भएको रकम	बढी रकम
१	श्री जनप्रिय आ वि चौकी	९४७१८	८९०९४	५६२४

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **४५,४०३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **४६,९६१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	५,६२४

१५ कृषि तथा पशु अनुदान

कृषी क्षेत्रको रुपान्तरण, कृषी तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसाय प्रवर्धन लगायतका कृषी, पशुपन्छी, बालीनाली, मत्स्य आदि सम्वन्धी अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रमबाट विभिन्न व्यक्ति तथा समूहलाई अनुदान दिएको देखिन्छ। यस्ता कार्यक्रम संघका साथै प्रदेश तथा स्थानीय तह मार्फत तिनका समेत स्रोत साधनको सम्लग्नतामा सञ्चालन गर्न विभिन्न नीति कार्यविधी तथा निर्देशिका नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट समेत तर्जुमा भएको देखिन्छ। सोही बमोजिम लक्षित कृषक वर्गलाई अनुदान वितरण वापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष यस पालिकावाट १५७ जनाको लागि रु **६१५१४०५** खर्च भएको व्यहोरा निम्नानुसार देखिन्छ। यस्ता खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी अनुदान प्राप्त गर्ने कृषकको नाम, ठेगाना र अनुदानको किसिम तथा रकम वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ।

क स	अनुदानको किसिम	लाभग्राही व्यक्ति/ समुह	व्यक्ती संख्या	रकम
१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना अन्तरगत तरकारी वाली पकेट विकास कार्यक्रमको निरन्तरता	२ वटा समूहमा र २ वटा व्यक्तिगत फर्म	३६	४९८००००
२	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना अन्तरगत तरकारी वाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२ वटा समूहमा र २ वटा व्यक्तिगत फर्म	२७	१४७४४००
३	रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१ कृषि सहकारी	२०	५०००००
४	कृषि/ पशुपंक्षी बजार पुर्वाधार कार्यक्रम	व्यक्तिगत फर्म	१५	९४९२५२
५	मासु प्रवर्द्धन कार्यक्रम	व्यक्तिगत फर्म	२३	१५९९९९२
६	पकेट क्षेत्रमा खोर/ गोठ सुधार कार्यक्रम	१ वटा समूहमा र ७ वटा व्यक्तिगत फर्म	१०	४४३१०१
७	बाख्रा पकेट विकास कार्यक्रमको निरन्तरता	१ वटा समूहमा	२६	६८६६६०
जम्मा			**१५७**	**६१५१४०५**

१६ **बढी भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम (५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा रित पुगे नपेगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले मासु प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तर्गत भौ. नं. २९५ र मिति २०८१/३/५ मा राम एण्ड लक्ष्मण कृषि तथा पशुपन्छी फर्मलाई रू २७०५४ भुक्तानी दिनुपर्नेमा रू २८३५६ भुक्तानी दिई रू १३०२ बढी भुक्तानी गरेको रकम असुल गर्नुपर्ने रू.

असुल गर्नुपर्ने	१,३०२

१७ **भरपाई पेश नभएको**

(..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **४९०,५००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

१८ **प्रमाण पेश गर्नुपर्ने**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले गो.भौ.नं. ४०९(२०८०।१०।२८) बाट कृषक समूहलाई वितरण गर्ने गरी खरिद गरिएका टेण्ट, भाडा, वर्तन वापत रू. १५००००।०० भुक्तानी गरेको छ। खरिद गर्दा लागत स्टिमेट समेत तयार गरेको देखिंदैन साथै दररेट माग नगरी खरिद गरेको देखिंन्छ। यस्तो खर्चमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ र खर्चको औचित्य पुष्टि गर्ने फोटो लगायतका खरिद गरिएका सामग्रीहरु सम्बन्धित कृषक समूहले बुझिलिएको तथा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रू.

प्रमाण पेश नगरेको	१,५०,०००

१९ **प्रमाण पेश गर्नुपर्ने**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा देहाय बमोजिम खर्च पुष्टि गर्ने प्रमाण बेगर

रु.१९५७०६।०० भुक्तानी गरेको छ। जसबाट सार्वजनिक कोषको सदुपयोग तथा खर्चको यथार्थता झल्किदैंन । यसर्थ, बिल भरपाई लगायत खर्च पुष्टि गर्ने कागजात पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्ने रु.

क्र.सं.	भौचर नं.	भुक्तानी रकम रु.	व्यहोरा
१	७१३(२०८१।०३।०६)	३४४७५	कार्यक्रम खर्च शीर्षकबाट विनोद रजवारलाई कार्यक्रम प्रस्ताव तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन समेत नराखी भुक्तानी दिएकोले खर्च पुष्टि गर्ने आवश्यक कागजात लगायत कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने ।
२	८७१(२०८०-०३-१६)	९८२३१	किसान एग्रो भेट सेन्टरबाट खरिद गरिएका कृषि समग्रीहरु के-कसलाई कति मात्रामा कुन कार्यक्रम अन्तर्गत वितरण गरिएको हो भन्ने खर्च पुष्टि गर्ने कागजात, वितरण भरपाई, माग निवेदन समेतका कागजात पेश गर्नुपर्ने ।
३	८७४(२०८१।०३।१६)	५००००	बालबालिका लक्षित कार्यक्रमबाट बिनोद रजवारलाई भुक्तानी दिंदा कार्यक्रम प्रस्ताव स्वीकृत नभएको साथै कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन समेत पेश नभएकोले पेश गर्नुपर्ने ।
४	८८९(२०८१।०३।१७)	१३०००	सिप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च शिर्षकबाट प्रहार नेपाल इभेन्ट म्यानेजमेन्ट एण्ड ट्रेडिङ्ग इन्सिच्यूटलाई छायाँप्रति बिल राखी भुक्तानी दिएकोले सक्कल बिल पेश गर्नपर्ने ।
जम्मा		१९५७०६	

प्रमाण पेश नगरेको	१,९५,७०६

२० प्यान बिलमा कारोबार

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १९ मा सार्वजनिक निकायले बीस हजार रुपैयाँ भन्दा बढी रकमको मालसामान खरिद गर्दा वा निर्माण कार्य गराउँदा आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट स्थायी लेखा नम्बर र मूल्य अभिवृद्धि कर दर दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका व्यक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीबाट मात्र खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकालेगो.भौ.नं. ७२३(२०८१।०३।०६) बाट पत्रपत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशन खर्चबाट नवज्योती सञ्चारलाई बिल नं. १०३, १०५, १०६ र १०७ बाट क्रमश: रू. ५००००, रू. १५००००, रू. ५०००० र रू. १००००० गरी जम्मा रू. ३५००००।०० भुक्तानी दिएको देखिन्छ। नियमावली विपरित दिएको भुक्तानी नियमसम्मत नदेखिएको रू. ३५००००

अनियमित भएको	३,५०,०००

२१ जरिवाना भुक्तानी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। यस वर्ष पालिकाले विद्युत महशुल समयमै भुक्तानी गरी छुट लिनुपर्नेमा ढिलो गरि विद्युत महशुल भुक्तानी गरेकोले जरिवाना समेत भुक्तानी गर्नु परेको छ। निम्न गो.भौ.नं.र मितिमा ढिलो गरी महशुल भुक्तानी गरेकोले जरिवाना स्वरूप रू.१६८९७।०० भुक्तानी गरेको छ।यस्तो भुक्तानी नियम सम्मत नदेखिएको रू. १६८९७

क्र. सं.	भौ. नं. र मिति	विद्युत महशुल रू.	जरिवाना रू.
१	१४६(२०८०।०७।२२)	३१८४५	१९०९
२	६२५(२०८१।०१।२१)	११०७३०	१४९८८
जम्मा		१४२५७५	१६८९७

अनियमित भएको	१६,८९७

२२ पारिश्रमिक कर

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **२१,५५७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२३ **नियम पालन नगरी विज्ञापन खर्च**

विज्ञापन (नियमन गर्ने) (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०८० को नियम ६क. को उपनियम (२) मा सरकारी निकाय वा कार्यालयले सूचना तथा विज्ञापनको रकम भुक्तानी गर्दा सिधै सञ्चार माध्यम मार्फत कारोबार भएको भए सञ्चार माध्यमले जारी गरेको बिल बमोजिम तथा विज्ञापन एजेन्सी मार्फत विज्ञापजन गरेको भए सञ्चार माध्यमले जारी गरेको बिलको प्रतिलिपि सहित एजेन्सीको सेवा शुल्क खुल्ने बिलको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने र यसरी भुक्तानी गर्दा विज्ञापन (नियमन गर्ने) ऐन,२०७६ को दफा २१(२)(ख) बमोजिम खर्च रकमको तीन प्रतिशत रकम विज्ञापन बोर्डको कोषमा जम्मा गर्ने व्यवस्था छ। यस कार्यालयबाट भुक्तानी भएका केही सूचना तथा विज्ञापनको नमुना छनोट गरी परीक्षण गर्दा सञ्चार माध्यमले जारी गरेको बिल बमोजिम तथा विज्ञापन एजेन्सी मार्फत विज्ञापन गरेको भए सञ्चार माध्यमले जारी गरेको बिलको प्रतिलिपि सहित एजेन्सीको सेवा शुल्क खुल्ने बिलको आधारमा भुक्तानी नगरेको तथा तीन प्रतिशत रकम विज्ञापन बोर्डको कोषमा जम्मा गरेको समेत देखिएन। यस कार्यालयबाट विज्ञापन वापत भुक्तानी गर्दा उल्लिखित व्यहोरा अनुसार भए नभएको कार्यालयबाटै यकिन गरी निम्न अनुसार भुक्तानी गर्दा ३ प्रतिशतले हुने रकम विज्ञापन बोर्डमा जम्मा गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रू.

गो.भौ. नं./मिति	मिडिया/एजेन्सीको नाम	भुक्तानी रकम(मू.अ. कर समेत)	विज्ञापन वोर्डमा पठाउनु पर्ने रकम ३ प्रतिशत(मू.अ. कर बाहेक)
३४०/२०८०-१०-०८)	आगन मिडिया प्रा.लि.	८३०५५	२२०५
२३९(२०८१-०३-२३)पुँजीगत	एम आर एडभरटाइजिङ्ग एजेन्सी प्रा.लि.	१०७५७६	२८५६
जम्मा		१९०६३१	५०६१

प्रमाण पेश नगरेको	५,०६१

२४ **बढी भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले गो.भौ.नं. २(२०८१-०६-२२) बाट दक्षिणकाली आयल स्टोरलाई डिजलको खरिद गरेबापत रू. २,४१,८३७।०० को बिल पेश गरेकोमा रू. २,५५,५३३।०० भुक्तानी गरी बिल भन्दा बढी भुक्तानी रू. १३,६९६।०० असुल गर्नुपर्ने रू.

असुल गर्नुपर्ने	१३,६९६

२५ **असुल गर्नुपर्ने**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१-२** को निर्णयले रू **११,०५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२६ **बढी भुक्तानी**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १० मा स्वीकृत नर्मस तथा दर रेटलाई आधार लिई लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। सडक विभागबाट जारी Norms/Rate of Plant and Machinery for Estimating Guideline मा Excavator को भाडा दर अन्तर्गत Ownership Cost Per hr Rs ६२०, Servicing Cost Per hr Rs १६५,

Maintenance Cost Per hr Rs २७५, Fuel Per hr १४.४० Liter, Skilled Labor Per Hr ०.१२५लाग्ने उल्लेख छ। जस अनुसार ईन्धन प्रति लिटर रू.१८०, तथा Skilled Labour को प्रति दिन ज्याला प्रतिदिन रू.११२०.०० राखेर गणना गर्दा प्रति घण्टा डोजरको भाडा रू.३७५६.०० (अपरेटर समेत) मा प्राप्त हुने देखिन्छ। त्यसै गरी सडक विभागले जारी गरेको Norms for Rate Analysis as per Standard Specification for Road and Bridge works मा Excavator ले प्रति ६ घण्टा सबै प्रकारका ५०० घन मिटर(माटो रसामान्य ढुङ्गा) पहिरो सफा गर्ने सक्ने र सोको लागि १ जना दक्ष र ३ जना अदक्ष श्रमिक लाग्ने उल्लेख गरे बाट प्रति घन मिटर रू.५१.८ लागत लाग्ने देखिन्छ। तपशिल बमोजिमको पहिरो सफा गर्ने कार्यको लागि तोकिएको दर भन्दा बढी दरमा लागत अनुमान तयार गरी सोही अनुसार भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्दछ। रु.

गो.भौ.नं. र मिति	निर्माण व्यवसायी/ उपभोक्ता समिति	योजना	भुक्तानी भएको दर	भुक्तानी भएको परिमाण (Box Cutting)	भुक्तानी हुनुपर्ने (Triangular cutting)	भुक्तानी हुनुपर्ने दर	कुल भुक्तानी हुनुपर्ने	भुक्तानी भएको	बढी भुक्तानी	जन सहभागिता
१४१-२०८१ ।१।१०	वडा नं. ५ सडक सरसफाई उ.स.	सडक सरसफाई	७५.२७	०	२३२६.५ CUM	५१.८	९७६०८	१४१२९१	४३६८२	२० प्रतिशत
३२-२०८० ।१०।११	खालबस्ती चिरकट्टे सडक सरसफाई वडा नं. ५	सडक सरसफाई	७५.२७	२४८७ CUM	१५२३ CUM	५१.८	१४९७५७	६३११३	८६६४४	२० प्रतिशत
३९-२०८० ।१०।१२	वडा स्तरिय सडक सरसफाई	सडक सरसफाई	७४.९४	६३२६ CUM	६३२६ CUM	५१.८	२६२१४९	३७९२५६	११७११०	२० प्रतिशत
७७-२०८० ।१२।१	वगर खाल तोली सडक वडा नं.१	सडक सरसफाई	७४.९४	३१८९ CUM	३१८९ CUM	५१.८	१३२११०	१९११२७	५९०१६	२० प्रतिशत
११३(२०८० ।१२।१४)	सानीगाड डाडागाँउ सडक निर्माण	सडक सरसफाई	७५.०३	२६८३ CUM	२६८३ CUM	५१.८	१११११८४	१६०९८०	४९७९७	२० प्रतिशत
जम्मा									३,५६,२४९	

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८१-१२-३०** को निर्णयले रू **१८,६६०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	३,५६,२४९

२७ **ट्र्याक कोट**

सडक विभागवाट स्वीकृत भएको सडक निर्माणको स्पेसिफिकेसन, २०७३ संशोधन समेत को SECTION 1300 — BITUMINOUS SURFACE AND BASE COURSE को पृष्ठ २१५ मा ट्याक कोट प्रति वर्ग मिटर औसत ०.४ देखि ०.६ लिटरसम्म हुने उल्लेख छ। पालिकाले निम्न सडक कालोपत्रे कार्यमा ट्र्याक कोट स्पेसिफिकेसनमा उल्लेख गरेको परिमाण भन्दा बढी हुने गरी औसत १ प्रति लिटरका दरले भुक्तानी दिएको देखियो। पालिकाले प्रति लिटर ०.४ बढी हुने गरी भुक्तानी दिएको रकम असुल गर्नु पर्ने रु.

कामको विबरण	निर्माण व्यवसायी	क्षेत्रफल	नर्मस अनुसार हुने परीमाण	भुक्तानी भएको परीमाण	दर	बढी भुक्तानी (मू अ कर सहित)
हाट मणिपुर घोरडी सडक साझेदारी वडा नं. ४ र १	डागेश्वरी निर्माण सेवा	२९७९ वर्गमिटर	१७८७ लिटर	११९२ लिटर	१५०	२०२०४४
					असुल गर्नुपर्ने	२,०२,०४४

२८ **सोझै खरिद**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने गरी टुक्रा टुक्रा गरी खरिद गर्नु हुदैन भन्ने उल्लेख छ।त्यसै गरी सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ३ मा खरिदलाई बढि सुविधाजनक समुहमा विभाजन गर्ने वा प्याकेजमा समावेश गर्ने व्यवस्था छ। नियमावलीको नियम ८५ मा एक आर्थिक वर्ष भित्र एकै पटक वा पटक पटक गरी सीमा भन्दा बढी रकमको एउटै व्यक्तिबाट सोझै खरिद गर्न नहुने व्यवस्था छ। नियम ८ मा खरिद योजना बनाउदा खरिदको सम्भावित प्याकेज बनाउनु पर्ने र नियम ९ मा खरिद सम्बन्धी सम्पुर्ण काम एउटै सम्झौताबाट हुन सक्ने नसक्ने एकिन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। नमूना परिक्षणको क्रममा यो वर्ष पालिकाले निम्नानुसार एउटै प्रकृतिका मालसामान तथा निर्माण कार्यहरुलाई एउटै प्याकेजमा समावेश गरी खरिदलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन सकिने अवस्था हुँदा हुदै पनि विभिन्न फर्म तथा व्यक्तिहरुबाट रु.५१७७९९६.०० सामाग्री, परामर्श सेवा तथा निर्माण कार्य सोझै खरिद गरेको देखियो।सोझै खरिद हुँदा लागत अनुमानकै हाराहारीमा सम्झौता हुने भएकोले मु अ कर तथा ओभरहेड पनि जोडेर भुक्तानी हुदा निर्माण कार्य उपभोक्ता मार्फत भएको भन्दा पनि महंगो हुने र मालसामान खरिदमा समेत प्रतिस्पर्धा नहुने अवस्था देखियो। सार्वजनिक निकायले खरिदमा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने कुनै पनि कार्य गर्नु हुदैन।

क्र.सं.	ब.उ.शि.नं.	गो.भौ.नं. र मिति	फर्म/निर्माण व्यवसायी	खरिदको विवरण	भुक्तानी रकम
१	संघीय पुँजिगत	१७(२०८१।२।३०)	देव निर्माण सेवा	**Street Light** खरिद	७६३०९८
२	संघीय पुँजिगत	४५(२०८१।३।२४)	लविना हार्डवेयर एण्ड सप्लायर्स	ह्याण्ड पम्पका सामाग्री खरिद	४४३७०३
३	पालिका पुँजिगत	१७६(२०८१।२।६)	हिमालयन स्टिल फर्निचर उद्योग	फर्निचर खरिद	४९९४१२
४	पालिका पुँजिगत	१४५(२०८१।१।२१)	असंखी ट्रेड लिंक र गडतोला सप्लायर्स	ल्याप्टप लगायतका सामाग्री खरिद	३४७५००
५	पालिका पुँजिगत	२(२०८०।६।३०)	असंखी ट्रेड लिंक र डिवि ट्रेड लिंक	ल्यापटप खरिद	१९९०६०
६	पालिका पुँजिगत	२५१(२०८१।३।२४)	कान्तिपुर ट्रेडिङ्ग हाउस	ल्याप्टप खरिद	२६५५५०
७	पालिका पुँजिगत	२२८(२०८१।३।२२)	भुमि उर्जा प्रा.लि.	सोलार लाइट जडान	३८०३३३
जम्मा					**२८९८६५६**
१	प्रदेश पुँजिगत	६(२०८१।२।१)	एच.एम.इन्जिनियरिङ्ग एण्ड कन्सल्टिङ्ग एलायन्स प्रा.लि.	घोरडी लिफ्ट खानेपानी वडा नं.१ र देउठला लिफ्ट खानेपानी आयोजना वडा नं. ४ डिपिआर निर्माण	३९८३२५
२	पालिका पुँजिगत	२२९(२०८१।३।२२)	सन्ध्या ईन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.	IEE of sakya academy ward no 2	४९६९७४
जम्मा					**८९५२९९**
१	प्रदेश पुँजिगत	२८(२०८१।३।२३)	जलदेवी मुर्तिकला उत्पादन उद्योग	भिमदत्त पन्त सालिक निर्माण कार्य	९५८१३१
२	पालिका पुँजिगत	१०(२०८०।८।२१)	भवानी युवराज निर्माण सेवा	चडेपानी खार रोड कटिङ वडा नं. १	४२५९१०
जम्मा					**१३८४०४१**
कुल जम्मा					**५१७७९९६**

२९ नर्म्स भन्दा बढी भुक्तानी

भौतिक पूर्वाधार मन्त्रालय सडक विभागको IEE Studies of road(2064) मा प्रारम्भिक वातावरणिय प्रभाव मूल्याङ्कनको सेवा परामर्श सम्बन्धी नम्स निर्माण गरेको छ। Consultancy service for preparation of initial environmental examination (IEE) for sustainable extraction, collection and transportation of stone, aggregate and sand (gravel) from- khar Tilachaud ward no 1, khasera kamalanadi deujal ward no 2, sunikhola and kalchil ward no 3 godyasal santinagar ward no 4 को लागि गोल्डेन आई ईन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी एण्ड रिसर्ज सेन्टर प्रा.लि. रु.४६०२४०.०० भुक्तानी भएकोमा लागत अनुमान तयार गर्दा तोकिएको नमर्स भन्दा बढी भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्दछ।

आइटम	नमर्स अनुसार	भुक्तानी भएको	दर	बढी भुक्तानी
Foresty specialists/ ecologist	०	१	४४७२	४४७२
Technical Assistance(Biological)	७	८	६२०३	६२०३
Technical assistance (social environment)	७	८	२७६६	२७६६
Surveyor	०	७	४३०४	२१५२०
जम्मा				३९५०५

असुल गर्नुपर्ने	३९,५०५

३० **कर बिजक**

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १४ बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्मसँग तोकीएको ढाँचाको कर वीजक लिई खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। Consultancy service for preparation of initial environmental examination (IEE) for sustainable extraction, collection and transportation of stone, aggregate and sand (gravel) from- khar Tilachaud ward no 1, khasera kamalanadi deujal ward no 2, sunikhola and kalchil ward no 3 godyasal santinagar ward no 4 को लागि गोल्डेन आई ईन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी एण्ड रिसर्ज सेन्टर प्रा.लि. रु.४६०२४०.०० भुक्तानी भएकोमा लेखापरीक्षणको क्रममा सक्कल कर बिजक पेश नभएकोले प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	४,६०,२४०

३१ **नाफामुलक संस्थालाई अनुदान**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ वितरणमुखी खर्चलाई नियन्त्रण गर्दै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकमलाई स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा दीर्घकालीन पुँजी निर्माण हुने कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने उल्लेख छ। यस वर्ष देहायअनुसारका नाफामूलक संस्थालाई भवन निर्माण र कार्यालय व्यवस्थापन वापत अनुदान भुक्तानी गरेको छ। यसरी निश्चित कार्यविधि र मापदण्ड नबनाई नाफा कमाउने उद्वेश्यले स्थापना भएका संस्थाको पूर्वाधार निर्माण तथा कार्यालय व्यवस्थापन वापत अनुदान दिने कार्य नियमसम्मत नदेखिएको रु.

क्र सं	ब उ शी नं	गो भौ/ मिति	भुक्तानी पाउने	अनुदान रकम
१	पालिका पुँजिगत	५९(२०८०।१०।२९)	छहरा बचत तथा सहकारी संस्था भवन मर्मत	१९०५६४
२	पालिका पुँजिगत	९४(२०८०।१२।६)	गडसेरा गाड लघु जलविद्युत सहकारी संस्था लि.	१५००००
जम्मा				३४०५६४

अनियमित भएको	३,४०,५६४

३२ **सडक कटिङ्ग**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ मा सार्वजनिक निकायले वास्तविक नापजाँचको आधारमा भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ। तपशिल बमोजिमको सडक कटिङ्ग कार्यमा वास्तविक नापजाँच भन्दा बढी भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम उपभोक्ता समितिको २० प्रतिशत जनसहभागिताको अंश कट्टी गरी असुल गर्नुपर्ने रु.

गो.भौ.नं. र मिति	योजना	नापि किताब अनुसार	भुक्तानी भएको परिमाण	दर	भुक्तानी भएको	भुक्तानी हुनुपर्ने दर	जम्मा भुक्तानी हुनुपर्ने	बढी भुक्तानी
४९-२०८०।१०।२४	साकिनडाँडा कृषि सडक निर्माण वडा नं.१	नापि किताबमा soft rock र hard rock उल्लेख नभएको तर ३५४ CUM soft rock र ८८.५ CUM Hard rock को भुक्तानी	Soft rock-३५४ CUM र Hard Rock-८८.५० CUM	Soft rock-२२४.८३र Hard Rock-२०१४.३५	२०६२८८	७४.९४	२६५५९	१७९७२९
६७-२०८०।१२।१	वेरुपाटा सुनलेक सडक निर्माण	नापि किताबमा soft rock उल्लेख नगरि soft rock वापत भुक्तानी भएको	१९८.७५ CUM	२२४.८३	३५७४८	७४.९४	१३४७९	४९२२७
८०(२०८०।१२।६)	ऐतोडा सडक निर्माण	नापी किताबमा २४३.५ CUM सडक कटिङ्गको कार्य भएकोमा ७८७.४३ CUM सडक कटिङ्ग वापत भुक्तानी भएको	७८७.४३ CUM	७५.४५	२४३.५ CUM	७५.४५	१४१५१	३३३७८
८८(२०८०।१२।६)	तल्लो गैरा कृषि सडक	नापि किताबमा Soft rock उल्लेख नगरि १९८.६ CUM को soft rock को दर भुक्तानी	१९८.६	२२४.८३	३५६१३	७४.९४	११८७०	२३७४२
जम्मा								**२८६०७६**

असुल गर्नुपर्ने	२,८६,०७६

३३ बढी भुक्तानी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(१०) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा रित पुगे नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। मोटरसाईकल खरिद वापत रुद्र अटोमोर्टसलाई भुक्तानीमा रु.२९५९३४.०० बिजक पेश भएकोमा रु.३१०४६७.०० भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्दछ। रु.

असुल गर्नुपर्ने	११,५६७

३४ बढी भुक्तानी

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ मा विल विजकको भुक्तानी गर्दा वास्तविक कार्य सम्पदानको आधारमा भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। सिर्सि सडक निर्माण कार्य वडा नं. ६ मा पहिरो सफा गर्ने कार्य र नयाँ सडक कार्यको भुक्तानीमा निर्धारित नमर्स र दररेट भन्दा बढी भुक्तानी भएकोले सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

आईटम	परिमाण	दर	जम्मा
पहिरो सफा गर्ने कार्य	८५५.३३ घनमिटर	५१.८	४३६२२
Site Clearence	१	३८२	३८२
नयाँ सडक कटिङ्ग	१४२६ घनमिटर	७५.०५	१०७०२१
जम्मा			१५१०२६
श्रमदान(२०%)			३०२०५
भुक्तानी हुनुपर्ने			१२०८२०
भुक्तानी भएको			१४३८५१
बढी भुक्तानी			२३०३०

असुल गर्नुपर्ने	२३,०३०

३५ **ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेट**

ग्रामीण दूरसञ्चार विकास कोष प्रयोग गरी स्थानीय तह मार्फत ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेटको पहुँच पुर्‍याउन नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण, काठमाडौं र जोरायल गाँउपालिका, डोटी बीच मिति २०८०।६।२४ गते ४५ वटा सामुदायिक विद्यालयमा कम्तिमा २० एबिपिएसको क्षमताको नन्-डेडिकेटेड ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेट समझदारी-पत्रमा हस्ताक्षर भएको देखिन्छ। सम्झौता पत्रमा ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेट सेवाको लागि स्थानीय तहले मितव्ययी, पारर्दशी तथा प्रतिस्पर्धात्मक तरिकाले छनौट गरी तोकिएका सामुदायिक आधारभूत विद्यालयहरुमा सेवा जडान गरिसकेपछी सेवा प्रदायिकलाई स्थानीय तह मार्फत जडान खर्च र दुई वर्षको महशुल उपलब्ध गराउने उल्लेख छ। पालिकाले ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेट सेवा वापत Shangrila informatics pvt.ltd. Nepal लाई एकमुष्ट रु.३३२५५००.०० भुक्तानी गरेको छ। सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३१ मा बीस लाख रुपैयाँभन्दा बढी लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य, मालसामान वा जुनसुकै सेवा खरिद गर्न पर्दा खुला बोलपत्रको माध्यामबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। साथै सम्झौताको शर्तमा समेत प्रतिस्पर्धात्मक तरिकाले सेवा खरिद गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ। पालिकाले सामुदायिक विद्यालयमा ब्रोडब्याण्ड ईन्टरनेट सेवा जडानको लागि विना प्रतिस्पर्धा सोझै Shangrila informatics pvt.ltd. Nepal संग सम्झौता गरी रकम भुक्तानी गरेको देखिन्छ। सोझै खरिद हुँदा लागत अनुमानकै हाराहारीमा सम्झौता हुने भएकोले खरिदमा समेत प्रतिस्पर्धा नहुने अवस्था देखियो। सार्वजनिक निकायले खरिदमा प्रतिस्पर्धा सीमित हुने कुनै पनि कार्य गर्नु हुदैन। यसरी खरिद कानून विपरित गरिएको खरिद कार्य नियमसम्मत नभएको रु**.**

अनियमित भएको	३३,२५,५००

३६ **१५ सैयाको अस्पताल निर्माण**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाईको कारणले खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सम्झौतामा तोकिएको म्याद भित्र सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशत पुर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति तिर्नु पर्ने व्यवस्था छ। त्यसैगरी यसै नियममा पुर्व निर्धारित क्षतिपुर्ति तिर्नुपर्ने अधिकतम समय अवधि भित्र पनि कार्य सम्पन्न नभएमा खरिद सम्झौता अन्त्य गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार (आधारभूत १५ शैया) अस्पताल भवन निर्माण कार्यको लागि रु.११२१५८६३९.००(मू अ कर सहित) मिति २०७८ साउन१९ गते राजेन्द्र निर्माण सेवा र यस पालिका विच २४ महिनाको अवधि कायम गरी सम्झौता भएको छ। जस अनुसार २०८० साउन१९ सम्म निर्माण सम्पन्न गर्नु पर्ने देखिन्छ। पालिकाले पेश गरेको विवरण अनुसार पहिलो पटक थप गरिएको म्याद समाप्त भएपश्चात पुन: कार्यपालिकाको निर्णयानुसार मिति २०८२ साउन १९ भित्र कार्यसम्पन्न गर्ने गरी दोस्रो पटक म्याद थप भएको देखिन्छ। यसरी सुरु सम्झौताको शत प्रतिशत म्याद थप भएकोमा लेखापरीक्षणको अवधिसम्म थप भएको म्यादको समयको ७० प्रतिशत म्याद समाप्त हुदा समेत निर्माण कार्यको भौतिक र वित्तीय प्रगति शुन्य भएको देखियो। थपिएको अवधिको ७० प्रतिशत अवधि व्यतित हुदा सम्म शुन्यभौतिक तथा वित्तीय प्रगति मनासिव देखिदैन। सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५२क. मा पेश्की दिँदा पहिलो पटकमा स्वीकृत पेश्की रकमको आधामा नबढ्ने गरी र बाँकी रकम कार्य प्रगतिका आधारमा दिन सकिने व्यवस्था छ। साथै पहिलो पटक पेश्की प्राप्त गरेको मितिले तीस दिनभित्र कार्य प्रारम्भ गरिसक्नु पर्ने र पेश्की रकम

कुन प्रयोजनमा खर्च भएको हो सोको विवरण अद्यावधिक गरी सम्बन्धित सार्वजनिक निकायलाई तोकिए बमोजिम उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। सोही दफाको उपदफा ६ मा पेश्की सम्बन्धित काममा प्रयोग भएको नपाइएमा उपदफा(१) बमोजिम लिएको अग्रीम बैङ्क जमानत जफत हुने व्यवस्था छ। निर्माण व्यवसायी कम्पनी राजेन्द्र निर्माण सेवालाई सम्झौता पश्चात पालिकाबाट रु.१९६८००००.०० पेश्की उपलब्ध गराएकोमा सुरु सम्झौता र थप गरिएको अवधिको समेत ७० प्रतिशत म्याद समाप्त भैसक्दा समेत निर्माण कार्य सुरु हुन नसक्नाले उल्लेखित पेश्की रकम सम्बन्धित काममा प्रयोग भएको देखिदैन। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा लेखापरीक्षण अवधि सम्म सम्झौताको म्याद थप नभएको र अग्रीम बैंङ्क जमानतको समेत म्याद समाप्त भैसकेको अवस्थामा पेश्की जमानतको म्याद थप गर्नपर्ने वा असुल गर्नुपर्ने भनि बेरुजु औल्याएकोमा पेश्की जमानतको म्याद थप भएको देखिएता पनि उक्त पेश्की सम्बन्धित काममा प्रयोग नभएकोले नियमानुसार सुद समेत गणना गरी पेश्की वापतको अग्रीम बैंक जमानतबाट जफत गरी सम्झौताको कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।

३७ बोलपत्रको मुल्याङ्कन

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ६५ को उपनियम २ मा बोलपत्र मूल्याङ्कन गर्दा बोलपत्रदाताले सन्तोषजक रुपमा कार्य गर्न नसक्ने गरी न्यून कबोल अङ्क उल्लेख गरेको वा निर्माण कार्यको क्षेत्र वा प्राविधिक स्पेशिफिकेसन गलत रुपमा बुझि वा नबुझि अस्वभाविक न्यून कबोल अङ्क उल्लेख गरेको छ छैन भन्ने कुरा बोलपत्र मूल्याङ्कन समितिले जाँच गर्नु पर्दछ। त्यसरी न्यून कबोल अङ्क उल्लेख गरेको अवस्थामा त्यस्तो बोलपत्रदातासँग दर विश्लेषण सहित स्पष्टिकरण माग गर्नुपर्दछ। मूल्याङ्कन समितिले मागेको स्पष्टिकरण सन्तोषजनक भएमा त्यस्तो बोलपत्र दाता सँग निजको कबोल अङ्कको आठ प्रतिशतले हुने रकम बराबर थप कार्य सम्पादन जमानत लिई बोलपत्र स्वीकृत गर्ने सिफारिस गर्न र स्पष्टिकरण सन्तोषजनक नभएमा त्यस्तो बोलपत्र अस्वीकृत गर्न सार्वजनिक निकायलाई सिफारिस गर्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यो वर्ष ठेक्का व्यवस्थापन भएका निम्नानुसार निर्माण कार्यको लागत अनुमानको ४३ प्रतिशत सम्म घटेर कबोल अङ्क प्रस्ताव गरी बोलपत्र पेश गरेको छ। लागत अनुमानको करिव४३ प्रतिशत लागतमा तोकिएको गुणस्तरमा र तोकिएको पारिमाणको कार्य हुन सक्ने अवस्था स्वभाविक नदेखिदा समेत बोलपत्र मूल्याङ्कन समितिले नियममा भएको व्यवस्था अनुसार दर विश्लेषण सहित स्पष्टिकरण माग गरेको देखिएन। साथै कार्यसम्पादन जमानत समेत तोकिए बमोजिम थप माग नगरी बोलपत्र स्वीकृत गरी सम्झौता गरेको देखियो। लागत अनुमान भन्दा अस्वभाविक न्यून कबोल अङ्क प्रस्ताव भएको अवस्थामा पालिकाले नियममा भएको व्यवस्थाको अनुसरण गरी ठेक्का व्यवस्थापनमा आइपर्न सम्भावित जोखिम व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्दछ।

SN	Name of the Project	Name of the Contractor	Estimate Amount with VAT	Contract Amount (with VAT)	Percentage Below
१	छहरा झरना सडक स्तरोन्नती वडा नं. २	डागेश्वरी निर्माण सेवा	९६०००००	५३९८७४४	४३.७६

३८ बीमा नगरेको

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा रू. बीस लाख भन्दा बढिको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले निर्माण सामाग्री, प्रयोग गरिने मेसिन, औजार वा प्लाण्ट लगायत निर्माण कार्यको पुर्ण प्रतिस्थापन हुने खर्चको बीमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यो वर्ष निम्नानुसारका रू. २० लाख भन्दा बढिका निर्माण कार्य गराएकोमा नियमानुसार बीमा गराएको देखिएन। निर्माण कार्यको बीमा गराई सम्भावित क्षति तथा जोखिमको व्यवस्थापन गराई नियमावलीको कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ।

क्र स	योजनाको नाम	सम्बद्व निर्माण व्यवसायी	कूल लागत अनुमान
१	हाट मणिपुर घोरडी सडक साझेदारी वडा नं. ४ र १	डगेश्वरी निर्माण सेवा, बैतडी	९६०००००
२	छहरा झरना सडक स्तरोन्नती वडा नं. २	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	१७२८००००

३९ खरिदमा न्यून प्रतिस्पर्धा

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को प्रस्तवनामा खरिदलाई खुला र प्रतिस्पर्धी बनाउने उद्देश्य लिएको छ। त्यसै गरी ऐनको दफा २४ मा आपसमा मिलोमतो गरी दाखिला भएको बोलपत्र उपर कुनै कारवाही नहुने व्यवस्था छ। यो वर्ष पालिकाबाट भएमा खरिदका ठेक्का प्रक्रियाको परीक्षण गर्दा ईविडिङ् मार्फत नै बोलपत्र आह्वान भएको देखिएकोमा न्यून प्रतिस्पर्धा भई ठेक्का बन्दोबस्त हुने गरेको देखियो। खरिद प्रक्रियामा वोलपत्रदाताहरु बीच मिलोमतो भएको अवस्थामा खरिदमा प्रतिस्पर्धा सीमित हुन

गई सार्वजनिक निकाय खुला प्रतिस्पर्धाको लाभबाट बन्चित हुने अवस्थालाई मध्य नजर गरी मिलोमतोको सम्भावना देखिएको ठेक्का प्रक्रिया समयमै रद्द गरी खरिदलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन पालिकाको ध्यान जानु पर्दछ।

खरिदको विवरण	**छनौट भएको व्यवसायीको नाम**	**सम्झौता रकम मु अ करबाहेक**	**लागत अनुमान भन्दाघटिएको प्रतिशत**
हाट मिनिपुर सडकको साइड ड्रेन सहित आरसिसि सडक निर्माण	लविना कन्स्ट्रक्सन धनगढी, कैलाली	१९९९१३६	०.०३५%(रु. ७०७)
छहरा झरना रोडमा ग्याबिन र तारजाली निर्माण कार्य	एन के पि कन्स्ट्रक्सन	१९९६७३०	०.१६ %

४० **साना सिंचाई निर्माण तथा मर्मत सहयोग कार्यक्रम**

स्थानीय तहमा विनियोजन सशर्त अनुदान कार्यक्रम कार्यविधि, २०८० को दफा ५ मा प्रदेश सरकार मार्फत गएको सशर्त कार्यक्रम अन्तर्गत साना सिंचाई निर्माण तथा मर्मत सहयोग कार्यक्रममा निजि क्षेत्र तथा फर्मलाई ५० प्रतिशत र समुह/सहकारीलाई ८५ प्रतिशत सम्म अनुदान उपलब्ध गराइने व्यवस्था छ। यस वर्ष प्रदेश सर्शत कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित साना सिंचाई निर्माण तथा मर्मत सहयोग कार्यक्रममा तोकिएको अनुदान भन्दा बढी भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्दछ। रु.

गो.भौ.नं. र मिति	अनुदान ग्राही	कार्यसम्पन्न	भुक्तानी हुनुपर्ने	भुक्तानी भएको	बढी भुक्तानी
१३(२०८१।३।१६)	असीग्राम कृषि तथा पशुपालन फर्म	२१७१९८	१०८५९९	१४२१९८	३३५९९
१४(२०८१।३।१६)	जगन्नाथ बाख्रा पालन फर्म	२१७८७०	१०८९३५	१४२८७०	३३९३५
१७(२०८१।३।१६)	यसोदा कृषि पशुपन्छी तथा मत्स्य पालन फर्म	२१८९२२	१०९४६१	१४२२१३	३२७५२
१५(२०८१।३।१६)	आदर्श कृषि समुह	१४१६१०		९५१६८	०
१६(२०८१।३।१६)	हरियाली फलफुल कृषक समुह	१४०६५८		९४४०६	०
जम्मा		९३६२५८	३२६९९५	६१६८५५	१००२८६

असुल गर्नुपर्ने	१,००,२८६

४१ **जटिल कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(१४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट काम गराउँदा सार्वजनिक निकायले उक्त काम श्रम मुलक प्रकृतिको हुनु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यो वर्ष उपभोक्ता समिति मार्फत काम गराउदा मेशीन उपकरण मार्फत गर्नु पर्ने र प्राविधिक दक्षता आवश्यक पर्ने जटिल प्रकृतिका काम समेत गराएको देखिन्छ। यसरी प्राविधिक दक्षता आवश्यक पर्ने

काम उपभोक्ता समिति मार्फत गराउदा दिगो प्रभावकारी तथा उपयुक्त समेत हुदैन। उदाहरणका लागि उपभोक्ता समिति मार्फत जडान गरिएका वा विस्तार गरिएका विद्युत लाईनका सामाग्रीहरुको खरिद निर्माण व्यवसायीहरु मार्फत गरिएको छ। विद्युत प्रसारण लाईन जडान गर्ने जस्ता संवेदनशील कार्य गर्दा विद्युत प्राधिकरणबाट गुणस्तर परीक्षण तथा सोको मूल्याङ्कन गरेको समेत देखिन नआएकोले सम्पादित कार्य उपयुक्त र खतरामुक्त रहेको भन्न सकिने अवस्था छैन। तसर्थ पालिकाबाट भएका विद्युतिकरण सम्बन्धी कार्यको गुणस्तर प्रमाणित हुदैन। जटिल र प्राविधिक दक्षता आवश्यक पर्ने कामहरु उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पन्न गराउने कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ। साथै निम्नानुसार विद्युत प्रशारण कार्यको गुणस्तर परीक्षण हुनुका साथै खतरामुक्त भएको सुनिश्चतता प्रमाणित हुनु पर्दछ।

क्र स	कामको प्रकृति	भुक्तानी रकम	कैफियत
१	विद्युतलाईन विस्तारको काम	१४३८२४	गुणस्तर परीक्षण नभएको।
२	घोरडी लिफ्ट खानेपानी योजना वडा नं. १	१९७७९१८	
३	देउथला लिफ्ट खानेपानी उपभोक्ता समिति	२४१६४५३	
४	वेरुपाटा नगानी सानीखैगाड विद्युत लाईन विस्तार	३८२२५०	गुणस्तर परीक्षण नभएको।
५	वडा स्तरिय विद्युत विस्तार वडा नं. ३	१०५१२६८	गुणस्तर परीक्षण नभएको।

४२ सव कन्ट्याक्टरबाट काम गराएको

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(१०) म उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्नु पर्ने र कुनै निर्माण व्यवसायी वा सब कन्ट्रयाक्टरबाट गराउन नहुने व्यवस्था छ। सोही नियमावलीको उपनियम १३क मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले प्राप्त गरेको कुनै काममा निर्माण व्यवसायीलाई संलग्न गराइएको पाइएमा सार्वजनिक निकायले उक्त उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समिति सँगको सम्झौता रद्द गरी त्यस्तो उपभोक्ता समितिलाई भविष्यमा कुनै काम गर्न नदिने गरी अभिलेख राख्ने र सो काम गर्ने निर्माण व्यवसायीलाई कारवाहीको लागि सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयमा सिफारिस गर्नु पर्ने समेतको व्यवस्था छ।यो वर्ष पालिकाबाट कतिपय उपभोक्ता समिति मार्फत सम्पादित निर्माणका कार्यहरुमा निर्माण व्यवसायी लगाएको र सो काम सम्पन्न भएको विवरण सहित सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले उपभोक्ता समितिको नाममा जारी गरेको वील बिजकबाट समेत देखिन्छ।अनुसूचीमा उल्लिख उपभोक्ता समितिहरुले आफुलाई प्राप्त भएको काममा निर्माण व्यवसायीलाई प्रत्यक्ष रुपमा संलग्न गराएको देखियो। नियमावलीमा भएको व्यवस्था विपरित काम गराउने उपभोक्ता समितिलाई जिम्मेवार वनाउनु पर्दछ।अत: सव कन्ट्याक्टरबाट गरिएको कार्य नियमसम्मत नभएको रु.

गो.भौ.नं. र मिति	उपभोक्ता समितिको नाम	भुक्तानी रकम	संलग्न निर्माण व्यवसायीको नाम	निर्माण व्यवसायीको बील
२१३(२०८१।३।१८)	कालावन तल्लोसेन धारापानी सडक निर्माण उपभोक्ता समिति	९४९३५	मालिका कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि. डोटी	९४९३५
१७५(२०८१।२।६)	थलि सडक निर्माण उपभोक्ता समिति	७५३०२४	पृथ्वी कन्स्ट्रक्सन कैलाली	७५३०२४
१६४(२०८१।२।५)	गैरा सार्वजनिक मंच निर्माण	१९०८३५	भूमिराज रोशन निर्माण सेवा	१९०८३५
१२८(२०८०।१२।२८)	कटपतेखाना नगाली कृषि सडक निर्माण	९५७६५	सिमरन इन्जिनियरिङ्ग प्रा.लि.	९५७६५
११७(२०८०।१२।१५)	मणिपुर खारतोली सडक निर्माण	१९१३५२	सिमरन इन्जिनियरिङ्ग प्रा.लि. कंचनपुर	१९१३५२
जम्मा				१३२५९११

अनियमित भएको	२०,८३,५७१

४३ सामुदायिक मील सञ्चालन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्यिता, प्रभावकारिता, कार्यदक्षता र औचित्यता समेतको आधारमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। त्यसै गरी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७७ को नियम ४१ मा बजेटमा समावेश गरी कुनै निकायलाई आर्थिक अनुदान दिदा लक्ष्य कार्यक्रम र लागत अनुमान र कुन नियमबाट दिने स्पष्ठ खुलाई पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ। सोही नियमको उपनियम ५ मा अनुदानबाट संचालित कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समेत गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले निम्नानुसार सामुदायिक मील संचालनको लागि अनुदानार्थ रकम भुक्तानी गरेको छ। सामुदायिक मील संचालन तथा मर्मत संभार कार्यविधि तय नगरी मील संचालनको लागि भुक्तानी गरेको अनुदानबाट दिगो प्रतिफल प्राप्त हुने कुरामा सुनिश्चत हुन सकिएन। मील संचालन कार्यविधि तय गरी स्थानीय लाभग्राहीलाई अधिकतम प्रतिफल प्राप्त हुने र मर्मत संभार तथा दिगोपना समेतमा उक्त समुदायलाई जिम्मेवार बनाउने गरी गैर नाफामुलक चरित्रको सामुदायिक मील व्यवस्थापन हुनु पर्दछ। अनुदान कार्यलाई मापदण्ड र पद्धतिमा आधारित बनाउनु पर्दछ।

भौ न मिति	**खर्चको विवरण**	**भुक्तानी रकम**
१३२(२०८०।१२।२०	विनोडा गाजरी सिस्याडी कृषि मिल	३७७८१८

४४ **पकेट क्षेत्रमा खोर/गोठ सुधार कार्यक्रम**

स्थानीय तहमा विनियोजन सशर्त अनुदान कार्यक्रम कार्यविधि, २०८० को दफा ५ मा प्रदेश सरकार मार्फत गएको सशर्त कार्यक्रम अन्तर्गत पकेट क्षेत्रमा खोर/गोठ सुधार कार्यक्रममा निजि क्षेत्र तथा फर्मलाई ५० प्रतिशत र समुह/सहकारीलाई ७५ प्रतिशत सम्म अनुदान उपलब्ध गराइने व्यवस्था छ। पालिकाबाट यस वर्ष प्रदेश सर्शत कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित पकेट क्षेत्रमा खोर/गोठ सुधार कार्यक्रममा अनुदान प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

गो.भौ.नं. र मिति	अनुदानग्राही	भुक्तानी भएको
५(२०८१।३।२०)	टपस्टार कृषि पशुपन्छी तथा मत्स्य पालन फर्म	९५०५१
६(२०८१।३।२०)	गौतम बाख्रा फर्म तथा कृषि तरकारी संकलन तथा विक्री गर्ने फर्म	४७०४८
७(२०८१।३।२०)	युवराज पशुपन्छी तथा तरकारी खेती फर्म	२३०६०
८(२०८१।३।२०)	जोशी कृषि तथा पशुपालन फर्म	४६७१६
९(२०८१।३।२०)	मष्टा वेताल कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	३९५३४
१०(२०८१।३।२०)	जय भुमिराज कृषि पशुपन्छी तथा मत्स्य पालन फर्म	४७०४८
११(२०८१।३।२०)	समैजी कृषि तथा पशुपन्छी फर्म	४९१९६
१२(२०८१।३।२०)	थली हरियाली कृषक समुह	१६७१५४
जम्मा		५१४८०७

पालिकाले नियमित अनुगमन मार्फत अनुदानको उपयोगिता सम्बन्धमा सुनिश्चित हुनुपर्दछ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : जोरायल गाउँपालिका, डोटी , जोरायल गाउँपालिका , डोटी

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	Ganesh Datt Bhatt	२०७९-५-३१	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	Amar Bahadur Thapa	२०७९-१०-१८	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
३,४९८,९०१.१	६,११६,५३२	१,३२३,९२४	०	०	३५०,०००
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	११,२८९,३५७.१
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	१,४२२,७१३.९
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	९,८६६,६४३.२

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		४८११४१९८.१९	
आम्दानी		**खर्च**	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३७७७४५५३९	**चालु खर्च**	३६०९५६१३१.५
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	१६०९१५३२	**पूँजीगत खर्च**	९६०३७५३४
राजश्व बाँडफाँट	९०३१५७७६.८४	**वित्तीय/अन्य व्यवस्था**	१२१०१८३८१.५९
आन्तरिक आय	६४०९८२९.६५		
अन्य आय	९९३५५३८०.०४		
कुल आय	५८९९१८०५७.५३	**कुल खर्च**	५७८०१२०४७.०९
बाँकी मौज्दात		६००२०२०८.६३	

अनुसूची - २

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ। पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ। अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ। यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ। लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ। तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ।
- संघ र प्रदेशबाट प्राप्त अनुदानमध्ये खर्च नभई वर्षान्तमा बाँकी रहेको मौज्दात आर्थिक वर्ष समाप्तिपश्चात् समेत फिर्ता हुँदा खर्चमा यथार्थता नदेखिएकोले सोमा सुधार गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण नुहने, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई फरक जिम्मेवारीमा खटाउने गरेकोले आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रभावकारी देखिँदैन। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ। पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।